

Odnos potrošača prema tradiciji kolinja i kvaliteti suhomesnatih proizvoda

---

Januš, Tea

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:305589>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK**

Tea Januš

Diplomski studij Agroekonomika

**ODNOS POTROŠAČA PREMA TRADICIJI KOLINJA I KVALITETI
SUHOMESNATIH PROIZVODA**

Diplomski rad

Osijek, 2022.

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK**

Tea Januš

Diplomski studij Agroekonomika

**ODNOS POTROŠAČA PREMA TRADICIJI KOLINJA I KVALITETI
SUHOMESNATIH PROIZVODA**

Diplomski rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu diplomskog rada:

1. Sanja Jelić Milković, mag.ing.agr, predsjednica
2. prof.dr.sc.Ružica Lončarić, mentorica
3. doc.dr.sc.Jelena Kristić, članica

Osijek, 2022.

Mami i tati jer su rekli: IDI!

Bratu jer je rekao: MOŽEŠ!

Kristijanu jer je rekao: TU SAM!

Sadržaj:

1. UVOD.....	1
2. PREGLED LITERATURE	2
3. MATERIJAL I METODE.....	4
4. REZULTATI.....	6
4.1. Opis uzorka	6
4.1.2. Deskriptivni statistički pokazatelji područja stanovanja potrošača svinjskog mesa i tradicije obavljanja kolinja	7
4.2. Razlika između promatranih i očekivanih frekvencija ispitanika s obzirom na tradicionalnu obradu svinjskog mesa – kolinje, u Slavoniji i Baranji.....	8
4.3. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača prema stupanju suglasnosti o važnosti pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda.....	10
4.3.1. Utjecaj socio-demografskih obilježja potrošača svinjskog mesa u OBŽ u odnosu na stupanj suglasnosti o važnosti pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda ...	11
4.4. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača prema stupanju suglasnosti s tvrdnjama vezanim uz kolinje	21
4.4.1. Utjecaj socio-demografskih obilježja potrošača svinjskog mesa u OBŽ u odnosu na stupanj suglasnosti s tvrdnjama vezanim uz kolinje	22
5. RASPRAVA.....	33
6. ZAKLJUČAK	36
7. POPIS LITERATURE	37
8. SAŽETAK.....	39
9. SUMMARY	40
10. POPIS TABLICA.....	41
11. POPIS GRAFIKONA	43
12. PRILOZI.....	44
TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA	
BASIC DOCUMENT CARD	

1. UVOD

U istočnoj regiji Republike Hrvatske – Slavoniji i Baranji – tradicija kolinja svinja, već odavno nije samo stihijska želja za preživljavanjem kroz konzumacijsku mesne hrane bogate mastima i proteinima kako bi se preživjeli zimski mjeseci. Ono danas, svake jeseni, predstavlja povezivanje ljudi, mjesta i običaja, očuvanje starih zanata prerade mesa kroz neke nove prakse, povratak selu kao sinonimu djetinjstva, zdrave hrane i okoliša, i veselih ljudi. Danas su kolinje i mesne prerađevine od svinja, svojevrsan brend – visokovrijedna i prepoznatljiva delicija Slavonije i Baranje, u EU i šire. U vremenu sve većeg starenja i izumiranja ruralnih područja, pogotovo onih perifernih, ne samo u Republici Hrvatskoj, već i u cijeloj EU, zadržavanje stanovništva, poglavito onog mlađeg, na tim istim područjima, postaje imperativom. Izumiranjem ljudi s ruralnih prostorima, izumiru i običaji. Samim time, postavljamo si pitanje – što je s tradicijom kolinja, na području Slavonije i Baranje, koja iz godine u godinu broji sve manje stanovništva, u već ionako malim i raštrkanim selima? Opće je poznato da kolinja u Slavoniji i Baranji nisu služila isključivo kao priprema mesnih zaliha za zimu – to su bila mjesta priče i druženja – prigoda da se svi počaste dobrom hranom i pićem, porazgovaraju i zapjevaju. I danas je tako! Provedeno anketno istraživanje, dokazuje kako želje, potrebe i mjesta za napredak, kolinja u kontekstu socijalizacije, izgradnje identiteta/brenda i dodatne vrijednosti, definitivno ne nedostaje. Uz dobrobit životinja prilikom kolinja i domaće, lokalno podrijetlo proizvoda, faktori koji igraju veliki ulogu prilikom odabira suhomesnatih svinjskih proizvoda su i oni osjetilnog karaktera (boja, okus, miris) te cijena proizvoda. Važnost spomenutih tvrdnji i faktora, znatno se razlikuju ovisno o socio-demografskim obilježjima potrošača, trendovima na lokalnom tržištu i utjecaju makroekonomskih indikatora.

Cilj ovoga rada je istražiti i utvrditi koji su to stavovi i preferencije potrošača svinjskog mesa u OBŽ prema kolinju i kvaliteti suhomesnatih proizvoda, usporedbom socio-demografskih obilježja i stupnjem suglasnosti s tvrdnjama vezanim uz kolinje i faktore vezane pri odabiru svinjskih suhomesnatih proizvoda.

2. PREGLED LITERATURE

Petričević i sur. (2010.) navode kako je svinjogojstvo u Republici Hrvatskoj do polovine 20. stoljeća bilo prilagođeno biološkom ritmu ekološkog sustava, godišnjim dobima i pripremi hrane za zimu, a postupci proizvodnje i čuvanja zimskih zaliha masti od propadanja bili su najvažniji za dugoročnu prehranu poljoprivrednog seoskog stanovništva. Tako se od druge polovine 20. stoljeća i dolaskom industrijalizacije i deruralizacije, mijenja i struktura prehrane stanovništva, a svinjogojstvo postaje masovnije te se mijenja način ishrane i držanja svinja – napušta se fiziološki ritam i prirodni sustav (Petričević i sur. 2010.). No, dobrobit životinja, tijekom kolinja, u današnje je vrijeme sve važnija kod odabira uzgoja svinja, kako kod potrošača, tako i općenito u mesnoj industriji (Mikuš i sur., 2017.). Iako je je interes za domaće proizvedenim svinjskim mesom kod potrošača sve veći, prepreke ipak postoje, a one su u najvećoj mjeri povezane uz nešto višu prodajnu cijenu (Mesić i sur., 2020.). Naime, kvaliteta svinjskog mesa se navodi kao izrazito važan čimbenik u preradi mesa te se njegova kvaliteta vrednuje temeljem boje, gubitka vode i pH vrijednosti, prema Senčić (2009.). Jelić Milković (2021.) ističe kako je kvaliteta svježeg i prerađenog svinjskog mesa kod potrošača, uglavnom povezana s vizualnim i senzorskim karakteristikama mesa, odnosno intrinzičnim i ekstrinzičnim obilježjima. Postoje tri osnovne vrste čimbenika koji utječu na potrošače svježeg svinjskog mesa, kada je riječ ponašanju prilikom kupnje. To su, prije svega, marketinški čimbenici, u koje spada cijena, označavanje – eko/bio/GMO, način distribucije, podrijetlo, PR i slično; zatim psihološki, a mogu se odnositi na razne vrijednosti i način života koji povezujemo sa stavovima i preferencijama potrošača; i naposljetku, senzorski čimbenici, koje povezujemo uz osjetila (Font-Furnols i Guerrero, 2014.). Potrošači istočne EU preferiraju lokalno proizvedenu hranu – svinjsko meso, prvenstveno iz altruističkih motiva, primjerice potpora domaćoj poljoprivredi, potpora lokalnim gospodarstvenicima i lokalnoj zajednici i pitanje održivosti (pitanje transporta, okolišni segment, društveno-sociološki aspekt, monopol cijenama i slično). Mikuš i sur. (2017.) navode pristup „od farme do vilice“ koji zagovara spomenute interese potrošača. Dokumenti EU koji štite životinje od izlaganja stresu i boli prilikom uzgoja i klanja su Uredba o dobrobiti životinja za vrijeme klanja i Strategija za zaštitu i dobrobit životinja. Hrvatska se kao punopravna članica EU također pridržava i provodi navedene uredbe i strategije. Prema Kralik i sur. (2017.) statistike pokazuju kako se u Hrvatskoj, u 2015. godini pod kontrolom proizvodnosti na velikim svinjogojskim farmama nalazilo 22,27 grla (90 %), a na obiteljskim gospodarstvima 2.406 grla (10 %). Uzrok navedenom, pronalazimo u promjenama gospodarske politike EU, kao i u nedovoljno uređenim i niskim

financijskim poticajima prema stočarskom sektoru malih seoskih gospodarstava, konkretno svinjogojstvu. Uzročno-posljedično, dolazi do značajnog uvoza svinjskog mesa. Isto tako, Jelić Milković (2021.) upozorava kako se čak 50% potreba za svinjskom mesom u RH podmiruje iz uvoza što je alarmantni postotak, dok prema izvješću Kralik i sur. (2017.) potrošnja svinjskog mesa po glavi stanovnika u RH iznosi 47,0 kg, što spada u EU prosjek. Unatoč navedenom, zbog svoje lake dostupnosti, i još uvijek prihvatljive cijene za prosječnog građanina, svježe svinjsko meso igra važnu ulogu u ukupnoj potrošnji svježeg mesa u RH (Stupnišek i Mesić, 2019.). Tako Margeta i sur. (2018.) navode kako je za opstanak i razvoj domaće proizvodnje svinja, uz garantiranu znatnu ekonomsku dobit, nužna njezina ekonomska valorizacija, proizvodnja tradicionalnih suhomesnatih proizvoda visoke kvalitete i dodatne vrijednosti. Zanimljivo je, u ovome kontekstu, spomenuti istraživanje Kranjac i sur. (2018) prema kojemu se predviđa da će do 2030. godine proizvodnja svježeg svinjskog mesa u RH porasti za 20,71 %, dok će uvoz svinjskog mesa pasti za 19,06 %, iako samo povećanje rasta proizvodnje za oko 21,0 % ne zadovoljava potrebe hrvatskog stanovništva za svinjskim mesom.

3. MATERIJAL I METODE

U provedenom istraživanju korištena je metoda prikupljanja primarnih podataka metodom ankete, a kao instrument istraživanja korišten je anketni upitnik. Istraživanje je provedeno online pomoću softvera Qualtrics Inc. u razdoblju od dva mjeseca, od prosinca 2021. godine do siječnja 2022. godine na području Osječko-baranjske županije (dalje u tekstu: OBŽ) te su ujedno ispitanici stanovnici OBŽ. Na samom početku upitnika postavljen je set pitanja socio-demografskog karaktera vezan uz obilježja ispitanika te se kroz cijeli upitnik protežu pitanja otvorenog i zavarenog tipa – ukupno 38 pitanja. U svrhu izrade ovog diplomskog rada, obrađeni su statistički rezultati vezani uz socio-demografska obilježja ispitanika, uopće tradiciju obavljanja kolinja, percepciju ispitanika o lokalno proizvedenoj hrani, kao i dobrobiti životinja, te soci-ekonomke aspekte koje povezujemo uz kolinje i suhomesnate proizvode.

Iza anketnog upitnika, u diplomskom radu je upotrijebljena i obrađena sljedeća skupina pitanja:

- Potvrda ili negacija o konzumaciji svinjskog mesa (negacija – kraj upitnika)
- Socio-demografska obilježja (spol, dob, mjesto stanovanja, zanimanje, razina obrazovanja i ekonomski status obitelji)
- Potvrda ili negacija o obavljanju kolinja kod kuće ili kod nekoga
- Stupanj suglasnosti s tvrdnjama vezanim uz kolinje (Lokalno proizvedena hrana je zdravija, Životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom, Kolinje doprinosi očuvanju tradicije, kulture i običaja Slavonije i Baranje, Kolinje doprinosi deruralizaciji, Kolinje doprinosi socijalizaciji ruralnog stanovništva, Danas je uzgoj svinja za vlastite potrebe skuplji te samim time i obrada mesa).
- Stupanj suglasnosti o važnosti pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda (Cijena, Način proizvodnje (domaći/industrijski), Boja suhomesnatog proizvoda, Okus, Miris, Udio vidljive masti, Udio soli, Domaća paprika/češnjak, Hrvatski proizvod)
- Način nabave svinjskih polutki

Sa svrhom što vjerodostojnijeg saznanja o rezultatima pojedinih parametara vezanih uz važnost kolinja i suhomesnatih proizvoda kod potrošača svinjskoga mesa u OBŽ, pitanja su mjerenja korištenjem Likertove ljestvice od 5 stupnjeva (1 – u potpunosti se ne slažem, 5 – u potpunosti se slažem), dok su pitanja o načinu i mjestu obavljanja kolinja zatvorenog tipa. Ciljana skupina ispitanika su stanovnici OBŽ koji konzumiraju svinjsko meso – prerađeno i neprerađeno.

Ispitivanje je provedeno na ukupno 1111 stanovnika OBŽ od čega je od ukupnog broja ispitanika, njih 160 isključeno iz daljnje analize zbog nepotpuno ispunjenog upitnika. Također, 16 ispitanika nije dalo pristanak za sudjelovanje u istraživanju te 48 ispitanika ne konzumira svinjsko meso (kraj ankete i zahvala za sudjelovanje). Shodno tome, u anketnoj obradi podataka obrađeni su podaci na temelju 889 ispravno popunjene ankete pomoću kojih je moguće izračunati ispravnu stopu odgovora.

Analiza podataka provedena je u statističkom programskom paketu IBM SPSS Statistic V26.

U samoj analizi dobivenih podataka, korištena je metoda deskriptivne statistike (frekvencija, postoci, standardna devijacija i aritmetička sredina), parametrijski studentov t-test (*independent t-test*) i jednosmjerna analiza varijance – ANOVA (*oneway ANOVA*) sa svrhom utvrđivanja postojanja razlika, po pojedinim obilježjima, o tradiciji obavljanja kolinja i suhomesnatim proizvodima. Od neparametrijskih testova korišten je hi-kvadrat test (χ^2) kojim se željelo utvrditi postoji li razlika između promatranih i očekivanih frekvencija ispitanika u odnosu na tvrdnje vezane uz tradicionalnu obradu svinjskog mesa – kolinje, u Slavoniji i Baranji i socio-demografska obilježja ispitanika (dob, obrazovanje, zanimanje, ekonomski status obitelji). Sa svrhom analize višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina, s obzirom na socio-demografske karakteristike ispitanika, korišten je post hoc test najmanje značajne razlike (LSD).

Kvantitativni rezultati tumačeni su i uspoređeni s rezultatima ostalih srodnih istraživanja u razdoblju od 2009. do 2022. godine.

4. REZULTATI

4.1. Opis uzorka

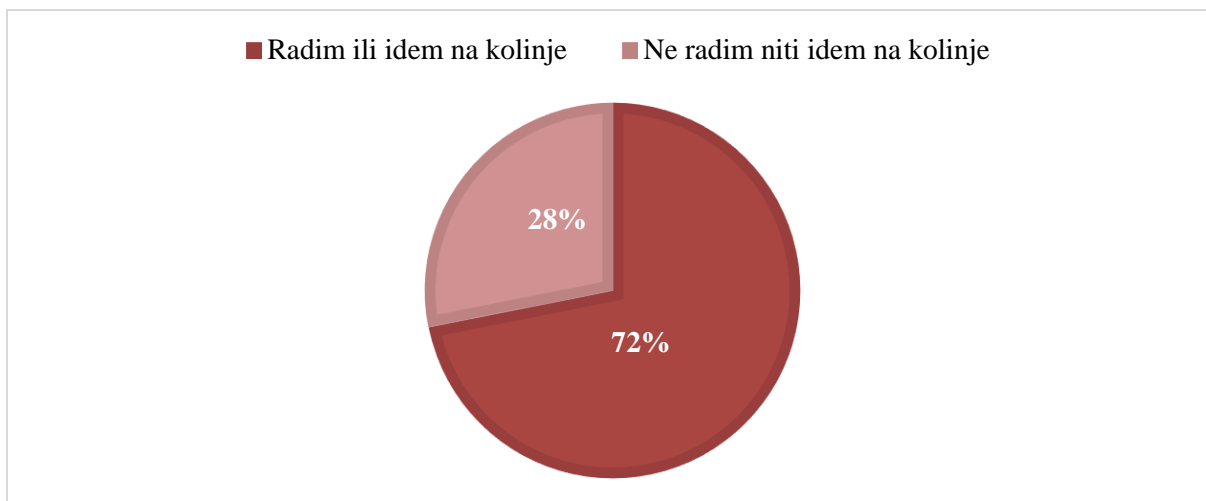
Kroz opis uzorka, u tabličnom prikazu 1. vidljivo je kako od 889 ispitanika većinu (66,6 %) čini ženski spol, te je više od polovice (56,4 %) ispitanika u dobi od 18 do 24 godine, a čemu ide u prilog što se nešto više od polovice (55,9 %) ispitanika izjasnilo za zanimanje student, dok se 34,4 % izjasnilo za zanimanje zaposlen. Očekivano, najmanji je postotak umirovljenika, njih svega 1,9 %. Zanimljivo, gotovo jednaka polovica ispitanika dolazi iz seoskog naselja (43,9 %) i grada (43,6 %), a 12,5 % dolazi iz prigradskih naselja. Kada sagledamo ekonomski status ispitanika, u najvećoj mjeri dominiraju oni sa statusom oko prosjeka (60,0 %), ali je i veći broj ispitanika (27,7 %) sa statusom iznad prosjeka, nego li onih sa statusom ispod prosjeka (8,0 %).

Tablica 1. Socio-demografska obilježja ispitanika

		N	%
Spol	Muški	297	33,4
	Ženski	592	66,6
Dob	18-24	501	56,4
	25-34	251	28,2
	35-44	75	8,4
	45-54	34	3,8
	55+	28	3,1
Mjesto stanovanja	Selo	390	43,9
	Grad	388	43,6
	Prigradsko naselje	111	12,5
Zanimanje	Student	497	55,9
	Nezaposlen	69	7,8
	Zaposlen	306	34,4
	Umirovljenik	17	1,9
Razina obrazovanja	Osnovna škola	7	0,8
	Srednja škola	328	36,9
	Viša škola ili stručni studij	297	33,4
	Sveučilišni ili poslijediplomski studij	257	28,9
Ekonomski status obitelji	Znatno ispod prosjeka	16	1,8
	Ispod prosjeka	71	8,0
	Oko prosjeka	533	60,0
	Iznad prosjeka	246	27,7
	Znatno iznad prosjeka	23	2,6

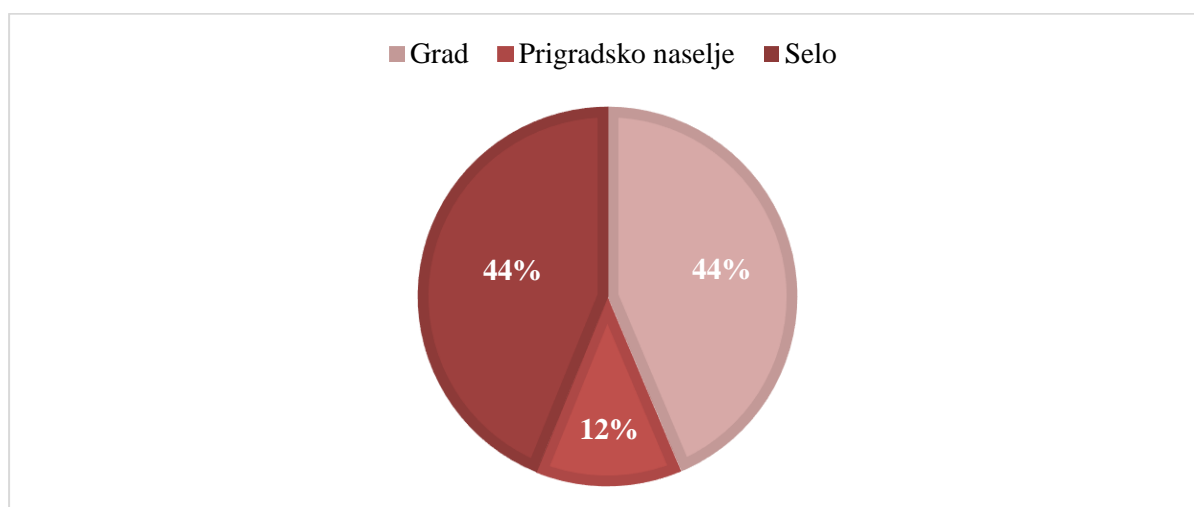
Napomena: N – broj ispitanika

Od 889 ispitanika (grafikon 1.), 71,9 % (639) se izjasnilo kako radi kolinje ili idu nekome na kolinje, dok se 28,1 % (250) ispitanika izjasnilo kako ne radi kolinje, niti ide nekome na kolinje, što je i više no zadovoljavajući postotak za daljnju obradu podataka u ovome istraživanju.

Grafikon 1. Postotak ispitanika koji obavlja, odnosno ne obavlja kolinje u OBŽ

4.1.2. Deskriptivni statistički pokazatelji područja stanovanja potrošača svinjskog mesa i tradicije obavljanja kolinja

Grafikon 2. Postotak ispitanika prema mjestu stanovanja na području ispitivanja

Od 889 ispitanika (grafikon 2.), 43,6 % (388) ispitanika dolazi iz grada te skoro identičan broj ispitanika dolazi iz sela, 43,9 % (390). Samim time, istraživanje kod određenih mjernih parametara pokazuje statistički značajne razlike, bez velikih odstupanja/grešaka, budući da ne postoje ekstremi u ispitivanoj populaciji, odnosno podjednake su zastupljenosti. Od ukupnog broja ispitanog gradskog stanovništva, 22,3 % (63) se preselilo iz sela u grad te se 84,2 % (239)

gradskih ispitanika izjasnilo kako odlazi kod prijatelja/rodbine/roditelja na selo na kolinje. Ono što fascinira je postotak gradskog stanovništva koje radi kolinje u vikendici na selu ili u vlastitoj kući. Čak se 80,9 % (220) izjasnilo kako obavlja isto. Na pitanje gradskom stanovništvu koje obavlja kolinje – kako nabavlja svinjske polutke – 59,5 % (169) ispitanika je odgovorilo da je to isključivo od lokalnih OPG-ova, a svega 3,2 % (9) ispitanika se izjasnilo da polutke nabavlja od velikih proizvođača (Žito, Belje...). Neki od odgovora, vezano za nabavu svinjskih polutki, koje su dali gradski ispitanici, su sljedeći: domaći uzgoj, kupnja svinjskog mesa od najbližih uzgajivača, djed/otac uzgaja svinje, vlastiti uzgoj, odlazak na kolinje, ali ne i nabavka mesa – rad za meso, nabavka od poznanika/rodbine, nabavka iz najpovoljnijeg izvora i drugo. Vezano za ispitanike koji dolaze iz ruralnih područja, na pitanje o sadašnjem ili prošlom postojanju tradicije kolinja u domaćinstvu, čak 97,7 % (343) odgovara afirmativno, dok 91,2 % (320) ispitanika i danas (vrijeme kada je obavljeno anketno istraživanje) obavlja kolinje. Nadalje, 89,7 % (315) seoskih ispitanika odlazi li kod roditelj/prijatelja/susjeda/rodbine na ispomoć kod kolinja, a malo više od pedeset posto (188) uzgaja svinje za vlastite potrebe. Ono što kod dobivenih podataka djeluje obećavajuće jest postotak da 68,1 % (111) seoskih ispitanika nabavlja polutke od lokalnih OPG-a, ako nije riječ o vlastitom uzgoju, čime ostaje 8,0 % (13) onih koji polutke nabavljaju od velikih proizvođača

4.2. Razlika između promatranih i očekivanih frekvencija ispitanika s obzirom na tradicionalnu obradu svinjskog mesa – kolinje, u Slavoniji i Baranji

Prema podacima prikazanim u tablicama 2., 3. i 4., rezultati hi-kvadrat testa (χ^2) pokazali su da postoji statistički vrlo značajna povezanost između obavljanja/neobavljanja kolinja i socio-demografskih karakteristika ($p \leq 0,01$) (isključujući ekonomski status, odnosno povezanosti između obavljanja kolinja seoskog stanovništva i razine obrazovanja ispitanika), načina nabavljanja polutki seoskog stanovništva i zanimanja ispitanika te statistički značajna povezanost kod razine obrazovanja ispitanika i rađenja kolinja kod nekoga i u vlastitom domaćinstvu ($p \leq 0,05$) (tablica 2. i 3.). Prema rezultatima istraživanja, mlađe populacije razine obrazovanja – srednja škola i magisterij, rade kolinje. Ekonomski status ispitanika se u ovome slučaju nije pokazao statistički značajnim.

Tablica 2. Distribucija odgovora s obzirom na pitanje vezano uz obavljanje, odnosno neobavljanje kolinja ovisno o socio-demografskim karakteristikama ispitanika (%)

Socio-demografska obilježja	N	Radite li kolinje ili idete kod nekoga na kolinje (%)		χ^2	p	
		Da	Ne			
Zanimanje	Student	497	61,7	41,2	33,559	0,000**
	Zaposlen	306	30,0	45,6		
	Nezaposlen	69	7,4	8,8		
	Umirovljenik	17	0,9	4,4		
Godine	18-24	501	61,2	44,0	40,712	0,000**
	25-34	251	27,1	31,2		
	35-44	75	7,5	10,8		
	45-54	34	2,8	6,4		
	55+	28	1,4	7,6		
Područje stanovanja	Gradsko	388	34,1	68,0	114,899	0,000**
	Prigradsko	111	11,00	16,4		
	Seosko	390	54,9	15,6		
Razina obrazovanja	Osnovna škola	7	0,5	1,6	9,505	0,023*
	Srednja škola	328	38,7	32,4		
	Viša škola /Stručni studij	297	34,3	31,2		
	Magisterij/Doktorat	257	26,6	34,8		
Ekonomski status	Znatno ispod prosjeka	16	1,7	2,0	3,160	n.s.
	Ispod prosjeka	71	8,6	6,4		
	Oko prosjeka	533	60,6	58,4		
	Iznad prosjeka	246	26,9	29,6		
	Znatno iznad prosjeka	23	2,2	3,6		

Napomena: χ^2 – vrijednost

Tablica 3. Distribucija odgovora s obzirom o obavljanju kolinja seoskog stanovništva ovisno o razini obrazovanja ispitanika (%)

Socio-demografska obilježja	N	Radite li kolinje u vašem domaćinstvu (%)		χ^2	p	
		Da	Ne			
Razina obrazovanja	Osnovna škola	1	0,3	0,0	8,972	0,030*
	Srednja škola	140	37,5	64,5		
	Viša škola /Stručni studij	118	35,3	16,1		
	Magisterij/Doktorat	92	26,9	19,4		

Napomena: χ^2 – vrijednost

Tablica 3. distribucije odgovora s obzirom o obavljanju kolinja seoskog stanovništva ovisno o razini obrazovanja ispitanika, također dokazuje trend – povratka k tradiciji (kolinja) kod

stanovništva (ispitanika) više razine obrazovanja. Također, provedeno istraživanje prikazuje da je u populaciji najveći broj onih sa završenom srednjom školom, a budući da je anketno istraživanje u najvećoj mjeri provedeno online putem, lako je za zaključiti zašto su rezultati upravo ovakvi. Zanimljivo, iz tablice 4. uočavamo sličan fenomen. Potrošači svinjskog mesa starije životne dobi u većoj mjeri preferiraju nabavu polutki za kolinje od velikih proizvođača, za razliku od zaposlenih osoba i studenata. Isti slučaj uočavamo i kod nezaposlenih osoba.

Tablica 4. Distribucija odgovora s obzirom na način nabavljanja polutki za kolinje seoskog stanovništva ovisno o zanimanju ispitanika (%)

Socio-demografska obilježja	N	Na koji način nabavljate polutke za kolinje (%)			χ^2	p
		Od OPG-ova	Od velikih proizvođača	Drugo		
Student	107	62,2	38,5	84,6	33,559	0,000**
Zaposlen	43	31,5	30,8	10,3		
Nezaposlen	11	6,3	15,4	5,1		
Umirovljenik	2	0,0	15,4	0,0		

Napomena: χ^2 – vrijednost

4.3. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača prema stupanju suglasnosti o važnosti pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda

Podaci u tablici 5. prikazuju rezultate istraživanja koji se odnose na stavove ispitanika o pojedinim faktorima prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda (cijena, način proizvodnje, boja suhomesnatog proizvoda, okus, miris, udio vidljive masti, udio soli, domaća paprika/češnjak, hrvatski proizvod). Na temelju aritmetičkih sredina može se zaključiti kako ispitanici najviše podržavaju faktore Okus ($M = 4,67$; $SD = 0,522$) i Miris ($M = 4,50$; $SD = 0,674$). Iz navedene tablice, može se zaključiti kako su ispitanici u prosjeku najmanji stupanj slaganja iskazali prema faktoru Udio soli ($M = 3,64$; $SD = 0,889$). Zanimljivo, kako su se kod faktora Cijena ($M = 3,79$; $SD = 0,799$) ispitanici izjasnili nižom ocjenom, odnosno manjom važnošću prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda. Cronbach Alpha za opisane faktore iznosi 0,796 ($N = 9$).

Tablica 5. Deskriptivni statistički pokazatelji pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda

	N	M	Me	Mo	SD
Cijena	889	3,79	4,00	4	0,799
Način proizvodnje (domaći/industrijski)	889	4,10	4,00	4	0,826
Boja suhomesnatog proizvoda	889	4,12	4,00	4	0,758
Okus	889	4,67	5,00	5	0,522
Miris	889	4,50	5,00	5	0,647
Udio vidljive masti	889	3,81	4,00	4	0,860
Udio soli	889	3,64	4,00	4	0,889
Domaća paprika/češnjak	889	3,80	4,00	4	0,971
Hrvatski proizvod	889	4,02	4,00	5	0,974

Napomena: N – broj pravilno ispunjenih upitnika, M – Aritmetička sredina, Me – Median, Mo – Mod, SD – Standardna devijacija

4.3.1. Utjecaj socio-demografskih obilježja potrošača svinjskog mesa u OBŽ u odnosu na stupanj suglasnosti o važnosti pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda

S ciljem uočavanja statistički značajnih razlika po pojedinim elementima ispitivanja vezanih uz stupanj suglasnosti s faktorima koje povezujemo uz kupnju suhomesnatih proizvoda i socio-demografskih obilježja potrošača svinjskoga mesa u OBŽ, napravljena je jednostavna analiza varijance (ANOVA) i studentov t-test. Prema rezultatima t-testa, prikazanih u tablici 6. uočavamo kako postoji statistički vrlo značajna razlika kod faktora vezanih uz cijenu, udio vidljive masti i domaću papriku/češnjak ($p \leq 0,01$) s obzirom na spol ispitanika. Tako je ženskoj populaciji ispitanika važnija Cijena ($M = 3,85$) i Udio vidljive masti ($M = 3,87$), nasuprot muškoj populaciji ispitanika. Domaća paprika/češnjak važniji je faktor muškoj populaciji ($M = 3,99$).

Tablica 6. Testiranje razlika aritmetičkih sredina pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na spol

	M		Ž		t-test	p
	M	SD	M	SD		
Cijena	3,69	0,861	3,85	0,762	-2,646	0,008**
Način proizvodnje (domaći/industrijski)	4,12	0,833	4,09	0,823	0,480	n.s.
Boja suhomesnatog proizvoda	4,08	0,776	4,14	0,748	-1,152	n.s.
Okus	4,65	0,538	4,68	0,514	-0,910	n.s.
Miris	4,46	0,706	4,52	0,615	-1,330	n.s.
Udio vidljive masti	3,70	0,934	3,87	0,815	-2,661	0,008**
Udio soli	3,66	0,905	3,63	0,882	0,415	n.s.
Domaća paprika/češnjak	3,99	0,979	3,71	0,955	4,037	0,000**
Hrvatski proizvod	4,04	0,991	4,01	0,966	0,458	n.s.

Napomena: * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$

Testiranjem razlika aritmetičkih sredina o važnosti pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na dob ispitanika (tablica 7.), utvrđeno je da postoji statistički značajna razlika s obzirom na faktor Boja suhomesnatog proizvoda ($p \leq 0,05$) i statistički vrlo značajna razlika kod faktora Udio vidljive masti, Udio masti, Domaća paprika/češnjak ($p \leq 0,01$). Prema rezultatima tablice 7. vidljivo je kako svi ispitanici smatraju kako je danas uzgoj svinja skuplji, te samim time i obrada mesa. Populacija u dobi od 18 do 24 godine najmanju pažnju daje (ocjenjuje) kod spomenutih faktora. Tako Udjelu soli ($M = 3,54$) daje najmanju važnost, dok im je zanimljivo, najvažnija Boja suhomesnatog proizvoda ($M = 4,05$). Nasuprot tome, populaciji 55+ najvažniji su faktori, također Boja suhomesnatog proizvoda ($M = 4,25$) i Domaća paprika/češnjak ($M = 4,25$).

Tablica 7. Testiranje razlika aritmetičkih sredina pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na dob

	18-24		25-34		35-44		45-54		55+		F	p
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
F(1)	3,80	0,807	3,76	0,775	3,91	0,873	3,71	0,719	3,89	0,786	0,718	n.s.
F(2)	4,14	0,863	4,08	0,739	4,00	0,870	3,94	0,886	4,18	0,670	0,923	n.s.
F(3)	4,05	0,811	4,24	0,604	4,23	0,798	4,06	0,776	4,25	0,752	3,245	0,012*
F(4)	4,69	0,533	4,68	0,485	4,57	0,574	4,53	0,507	4,68	0,476	1,552	n.s.
F(5)	4,52	0,631	4,51	0,647	4,44	0,721	4,35	0,774	4,43	0,573	0,820	n.s.
F(6)	3,73	0,892	3,86	0,825	4,03	0,771	3,91	0,793	4,14	0,705	3,629	0,006 **
F(7)	3,54	0,888	3,62	0,914	3,96	0,761	3,97	0,717	4,32	0,612	9,552	0,000 **
F(8)	3,73	0,985	3,77	0,985	4,11	0,863	4,06	0,814	4,25	0,752	4,978	0,001 **
F(9)	4,00	0,947	3,94	1,045	4,13	1,004	4,29	0,799	4,29	0,810	1,885	n.s.

Napomena: * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$; F(1) - Cijena, F(2) - Način proizvodnje (domaći/industrijski), F(3) - Boja suhomesnatog proizvoda, F(4) - Okus, F(5) – Miris, F(6) – Udio vidljive masti, F(7) – Udio soli, F(8) - Domaća paprika/češnjak, F(9) – Hrvatski proizvod

Prema analizi varijance u slučaju trećeg, šestog, sedmog i osmog faktora (Boja suhomesnatog proizvoda, Udio vidljive masti, Udio soli, Domaća paprika/češnjak) utvrđeno je da postoji veći broj skupina čije se prosječne vrijednosti faktorskih bodova statistički značajno razlikuju. Kako bi se utvrdilo između kojih skupina postoji statistički (vrlo) značajna razlika, kod prosječnih faktorskih iznosa, provedene su višestruke komparacije aritmetičkih sredina korištenjem post hoc testa najmanje značajne razlike (LSD) (tablica 8.). Rezultati post hoc testa pokazuju najveći broj statistički vrlo značajnih razlika kod faktora Udio soli i čak tri dobne skupine, sa pod dvije podskupine. Drugi je faktor Domaća paprika/češnjak sa dvije dobne skupine i dvije podskupine, a treću su faktori Boja suhomesnatog proizvoda, Udio vidljive masti i Hrvatski proizvod sa po jednom skupinom i podskupinom.

Tablica 8. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina faktora s obzirom na dob ispitanika, LSD

Faktor		Grupe	t	p
Boja suhomesnatog proizvoda	25-34 godine	18-24 godine	0,187	0,001**
Udio vidljive masti	35-44 godine	18-24 godine	0,294	0,006**
	55+ godine		0,410	0,014*
Udio soli	35-44 godine	18-24 godine	0,415	0,000**
		25-34 godine	0,338	0,003**
	45-54 godine	18-24 godine	0,426	0,006**
		25-34 godine	0,349	0,029*
	55+ godine	18-24 godine	0,777	0,000**
		25-34 godine	0,700	0,000**
Domaća paprika/češnjak	35-44 godine	18-24 godine	0,378	0,002**
		25-34 godine	0,388	0,008**
	55+ godine	18-24 godine	0,521	0,005**
		25-34 godine	0,481	0,012*
Hrvatski proizvod	45-54 godine	25-34 godine	0,350	0,049*

Napomena: t – razlika; * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$

U tablici 9. uspoređen je utjecaj mjesta stanovanja (grad, selo i prigradsko naselje) sa stupnjem suglasnosti uz pojedine faktore prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda. Utvrđena je statistički značajna razlika za faktor Način proizvodnje (domaći/industrijski) ($p \leq 0,05$) gdje se seoskom stanovništvu pokazao najvažnijim ($M = 4,18$), a prigradskom najmanje važan ($M = 3,98$).

Tablica 9. Testiranje razlika aritmetičkih sredina pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na mjesto stanovanja

	Gradsko		Prigradsko		Seosko		F	p
	M	SD	M	SD	M	SD		
F(1)	3,81	0,792	3,88	0,710	3,76	0830	1,167	n.s.
F(2)	4,06	0,811	3,98	0,894	4,18	0,815	3,609	0,027*
F(3)	4,12	0,765	4,17	0,773	4,11	0,747	0,266	n.s.
F(4)	4,65	0,562	4,66	0,477	4,70	0,492	0,788	n.s.
F(5)	4,46	0,690	4,51	0,659	4,54	0,598	1,316	n.s.
F(6)	3,82	0,870	3,86	0,796	3,79	0,870	0,272	n.s.
F(7)	3,63	0,875	3,66	0,939	3,65	0,891	0,081	n.s.
F(8)	3,79	0,937	3,67	1,030	3,85	0,987	1,495	n.s.
F(9)	4,01	0,952	3,88	0,979	4,06	0,992	1,1480	n.s.

Napomena: * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$; F(1) - Cijena, F(2) - Način proizvodnje (domaći/industrijski), F(3) - Boja suhomesnatog proizvoda, F(4) - Okus, F(5) – Miris, F(6) – Udio vidljive masti, F(7) – Udio soli, F(8) - Domaća paprika/češnjak, F(9) – Hrvatski proizvod

Rezultati post hoc testa (tablica 10.) potvrđuju rezultate faktora prikazanih u tablici 9. čime su utvrđene statistički značajne razlike ($p \leq 0,05$) jedne skupine i dvije podskupine, faktora Način proizvodnje (domaći/industrijski), s obzirom na mjesto stanovanja.

Tablica 10. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina faktora s obzirom na mjesto stanovanja ispitanika, LSD

Faktor		Grupe	t	p
Način proizvodnje (domaći/industrijski)	Seosko	Gradsko	0,125	0,034*
		Prigradsko	0,200	0,024*

Napomena: t – razlika; * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$

Tablica 11. sa usporedbom, već spomenutih činitelja, s obzirom na ekonomski status obitelji, također pokazuje statistički značajnu razliku kod faktora Udio soli i Hrvatski proizvod ($p \leq 0,05$) te statistički vrlo značajnu razliku kod faktora Cijena, Način proizvodnje i Udio vidljive masti ($p \leq 0,01$). Uočavamo najmanju statistički značajnu razliku kod ispitanika s ekonomskim statusom oko prosjeka ($M = 3,61$) za faktor Udio soli. Očekivano, najvećom su ocjenom, kao

važnost prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda, ispitanici s ekonomskim statusom znatno ispod prosjeka, ocijenili faktor Cijena ($M = 4,50$), a ispitanici s ekonomskim statusom znatno iznad prosjeka, faktore Udio vidljive masti ($M = 4,52$) i Hrvatski proizvod ($M = 4,52$).

Tablica 11. Testiranje razlika aritmetičkih sredina pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na ekonomski status obitelji

	1		2		3		4		5		F	p
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
F(1)	4,50	0,632	4,04	0,664	3,84	0,729	3,59	0,856	3,57	1,409	10,057	0,000 **
F(2)	4,38	0,957	4,28	0,740	4,04	0,852	4,14	0,767	4,48	0,790	3,517	0,007 **
F(3)	4,25	0,931	3,97	0,828	4,11	0,765	4,16	0,691	4,43	0,843	1,984	n.s.
F(4)	4,69	0,479	4,61	0,492	4,66	0,541	4,71	0,473	4,83	0,650	1,163	n.s.
F(5)	4,75	0,477	4,35	0,719	4,50	0,633	4,52	0,656	4,61	0,722	1,751	n.s.
F(6)	4,13	0,885	3,68	0,858	3,80	0,860	3,78	0,842	4,52	0,730	5,050	0,001 **
F(7)	3,69	1,195	3,75	0,823	3,61	0,891	3,63	0,842	4,17	0,935	2,505	0,041*
F(8)	3,94	1,237	3,73	0,925	3,79	0,956	3,78	0,985	4,30	1,063	1,747	n.s.
F(9)	4,31	1,078	3,90	0,988	3,98	0,987	4,06	0,926	4,52	0,898	2,505	0,041*

Napomena: * $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$; 1 - znatno ispod prosjeka, 2 – ispod prosjeka, 3 – oko prosjeka, 4 – iznad prosjeka, 5 – znatno iznad prosjeka; F(1) - Cijena, F(2) - Način proizvodnje (domaći/industrijski), F(3) - Boja suhomesnatog proizvoda, F(4) - Okus, F(5) – Miris, F(6) – Udio vidljive masti, F(7) – Udio soli, F(8) - Domaća paprika/češnjak, F(9) – Hrvatski proizvod

U tablici 12., rezultatima post hoc testa, uviđamo veliki broj statistički značajnih i statistički vrlo značajnih razlika usporedbom aritmetičkih sredina faktora s obzirom na ekonomski status ispitanika. Očekivano se faktor Cijena, budući da tablični prikaz obrađuje ekonomski status, pokazala statistički najznačajnijim, kod spomenutih razlika i to usporedbom ekonomskog statusa znatno ispod prosjeka, sa ostalih pet ekonomskih statusa.

Tablica 12. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina faktora s obzirom na ekonomski status ispitanika, LSD

Faktor		Grupe	t	p
Cijena		Ispod prosjeka	0,458	0,035*
	Znatno ispod prosjeka	Oko prosjeka	0,658	0,001**
		Iznad prosjeka	0,907	0,000**
		Znatno iznad prosjeka	0,935	0,000**
		Oko prosjeka	0,200	0,044*
	Ispod prosjeka	Iznad prosjeka	0,449	0,000**
		Znatno iznad prosjeka	0,477	0,011**
		Oko prosjeka	Iznad prosjeka	0,249
	Način proizvodnje (domaći/industrijski)	Ispod prosjeka		0,246
Znatno iznad prosjeka		Oko prosjeka	0,443	0,012*
Boja suhomesnatog proizvoda	Znatno iznad prosjeka	Ispod prosjeka	0,463	0,011*
		Oko prosjeka	0,326	0,043*
Miris	Znatno ispod prosjeka	Ispod prosjeka	0,398	0,026*
Udio vidljive masti	Znatno iznad prosjeka	Oko prosjeka	0,717	0,000**
		Iznad prosjeka	0,737	0,000**
Udio soli	Znatno iznad prosjeka	Ispod prosjeka	0,427	0,045*
		Oko prosjeka	0,562	0,003**
		Iznad prosjeka	0,548	0,005**
Domaća paprika/češnjak	Znatno iznad prosjeka	Ispod prosjeka	0,572	0,014*
		Oko prosjeka	0,513	0,013*
		Iznad prosjeka	0,520	0,014*
Hrvatski proizvod	Znatno iznad prosjeka	Ispod prosjeka	0,620	0,008**
		Iznad prosjeka	0,542	0,009**
		Oko prosjeka	0,461	0,030*

Napomena: t – razlika; * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$

Kod tabličnog prikaza 13. koji testira razlike aritmetičkih sredina pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na zanimanje, od devet tvrdnji, čak se njih šest pokazalo statistički vrlo značajnima ($p \leq 0,01$). Tako je studentima ($M = 4,55$), nezaposlenima ($M = 4,30$) i zaposlenima ($M = 4,46$) najvažniji Miris suhomesnatih proizvoda, dok je umirovljenicima ($M = 4,76$) najvažnija Boja. Faktor Hrvatski proizvod, u ovome se slučaju nije

pokazao statistički značajnim, dok je daleko najvažnija umirovljenicima ($M = 4,41$). Studentima su pak, Udio vidljive masti, Udio soli i Domaća paprika/češnjak najmanji važni kod odabira suhomesnatih proizvoda.

Tablica 13. Testiranje razlika aritmetičkih sredina pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na zanimanje

	Student		Nezaposlen		Zaposlen		Umirovljenik		F	p
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
F(1)	3,84	0,789	3,84	0,740	3,68	0,818	4,41	0,618	5,964	0,001**
F(2)	4,18	0,821	4,00	0,924	3,97	0,801	4,47	0,624	5,619	0,001**
F(3)	4,08	0,801	3,97	0,785	4,18	0,667	4,76	0,437	6,165	0,000**
F(4)	4,71	0,510	4,55	0,631	4,64	0,514	4,76	0,437	2,518	n.s.
F(5)	4,55	0,624	4,30	0,649	4,46	0,682	4,71	0,470	3,895	0,009**
F(6)	3,75	0,905	3,81	0,753	3,86	0,794	4,65	0,606	6,556	0,000**
F(7)	3,55	0,906	3,68	0,883	3,72	0,840	4,65	0,493	10,059	0,000**
F(8)	3,71	0,994	3,94	0,889	3,87	0,946	4,59	0,507	6,201	0,000**
F(9)	4,00	0,945	3,97	0,907	4,02	1,043	4,53	0,624	1,664	n.s.

Napomena: * $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$; F(1) - Cijena, F(2) - Način proizvodnje (domaći/industrijski), F(3) - Boja suhomesnatog proizvoda, F(4) - Okus, F(5) – Miris, F(6) – Udio vidljive masti, F(7) – Udio soli, F(8) - Domaća paprika/češnjak, F(9) – Hrvatski proizvod

Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina faktora s obzirom na zanimanje ispitanika, LSD testom (tablica 14.) potvrđuju spomenute statistički vrlo značajne razlike iz tablice 13., a prema kojoj su razlike najuočljivije između umirovljenika i ostale tri grupe za čak osam faktora, u kojima je naglašen i faktor Hrvatski proizvod ($p \leq 0,05$) statistički značajne razlike.

Tablica 14. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina faktora s obzirom na zanimanje ispitanika, LSD

Faktor		Grupe	t	p
Cijena	Umirovljenik	Student	0,577	0,003**
		Zaposlen	0,571	0,008**
		Nezaposlen	0,729	0,000**
Način proizvodnje (domaći/industrijski)	Student	Zaposlen	0,209	0,000**
	Umirovljenik	Nezaposlen	0,471	0,034*
		Zaposlen	0,497	0,015*
Boja suhomesnatog proizvoda	Zaposlen	Nezaposlen	0,212	0,034*
	Umirovljenik	Student	0,680	0,000**
		Zaposlen	0,794	0,000**
Nezaposlen		0,582	0,002**	
Okus	Student	Nezaposlen	0,156	0,020*
Miris	Student	Nezaposlen	0,241	0,004**
	Umirovljenik		0,402	0,022*
Udio vidljive masti	Umirovljenik	Student	0,893	0,000**
		Nezaposlen	0,835	0,000**
		Zaposlen	0,784	0,000**
Udio soli	Zaposlen	Student	0,169	0,008**
	Umirovljenik	Student	1,094	0,000**
		Nezaposlen	0,966	0,000**
Zaposlen		0,925	0,000**	
Domaća paprika/češnjak	Umirovljenik	Student	0,876	0,000**
		Nezaposlen	0,646	0,013*
		Zaposlen	0,719	0,003**
Hrvatski proizvod	Umirovljenik	Student	0,527	0,028*
		Nezaposlen	0,558	0,034*
		Zaposlen	0,510	0,036*

Napomena: t – razlika; * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$

Iz tablice 15. uočavamo sljedeće statistički vrlo značajne razlike kod faktora Cijena, Udio vidljive masti i Udio soli ($p \leq 0,01$), te statistički značajnu razliku kod faktora Hrvatski proizvod ($p \leq 0,05$) s obzirom na razinu obrazovanja ispitanika. Razlike kod stručnog studija i sveučilišnjog, odnosno poslijediplomskog studija, glede svih statistički značajno ustanovljenih faktora su ne zamjetne te je višestrukom usporedbom aritmetičkih sredina faktora s obzirom na razinu obrazovanja ispitanika (tablica 16.) ustanovljeno da se radi o statistički značajnim razlikama ($p \leq 0,05$). Statistički vrlo značajna razlika vidljiva je kod komparacije faktora Cijena

sa srednjom školom i sveučilišnim studijem ($p \leq 0,01$) te komparacijom faktora Hrvatski proizvod sa, također srednjom školom i sveučilišnim studijem ($p \leq 0,01$). Te su razlike vidljive i u tablici 15. testiranjem aritmetičkih sredina srednjoškolaca ($M = 3,90$) i populacije sveučilišnog studija ($M = 4,15$) prema faktoru Hrvatski proizvod.

Tablica 15. Testiranje razlika aritmetičkih sredina pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na razinu obrazovanja

	OŠ		SŠ		VŠ/SS		S/PS		F	p
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
F(1)	4,43	0,787	3,87	0,758	3,79	0,812	3,69	0,822	3,879	0,009**.
F(2)	4,57	0,535	4,03	0,886	4,15	0,752	4,12	0,829	1,883	n.s.
F(3)	4,43	1,134	4,05	0,776	4,11	0,768	4,22	0,701	2,663	0,047*
F(4)	4,86	0,378	4,65	0,545	4,69	0,486	4,68	0,536	0,689	n.s.
F(5)	4,71	0,488	4,47	0,663	4,51	0,668	4,53	0,606	0,739	n.s.
F(6)	4,43	0,787	3,72	0,874	3,78	0,865	3,95	0,818	4,913	0,002**
F(7)	4,43	0,787	3,59	0,866	3,58	0,890	3,76	0,903	4,353	0,005**
F(8)	4,43	0,535	3,77	1,000	3,76	0,952	3,88	0,959	1,884	n.s.
F(9)	4,43	0,787	3,90	1,016	4,02	0,951	4,15	0,932	3,592	0,013*

Napomena: * $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$; OŠ – osnovna škola, SŠ – srednja škola, VŠ/SS – viša škola/stručni studij, S/PS – sveučilišni/poslijediplomsku studij; F(1) - Cijena, F(2) - Način proizvodnje (domaći/industrijski), F(3) - Boja suhomesnatog proizvoda, F(4) - Okus, F(5) – Miris, F(6) – Udio vidljive masti, F(7) – Udio soli, F(8) - Domaća paprika/češnjak, F(9) – Hrvatski proizvod

Tablica 16. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina faktora s obzirom na razinu obrazovanja ispitanika, LSD

Faktor		Grupe	t	p
Cijena	Osnovna škola	Viša škola ili stručni studij	0,637	0,036*
		Fakultet sveučilišni ili	0,740	0,015*
	Srednja škola	poslijediplomski studij	0,177	0,008**
Boja suhomesnatog proizvoda	Fakultet sveučilišni ili poslijediplomski studij	Srednja škola	0,163	0,010*
Udio vidljive masti	Osnovna škola	Srednja škola	0,706	0,031*
		Viša škola ili stručni studij	0,651	0,047*
	Fakultet sveučilišni ili poslijediplomski studij	Srednja škola	0,231	0,001**
		Viša škola ili stručni studij	0,176	0,016*
Udio soli	Osnovna škola	Srednja škola	0,837	0,013*
		Viša škola ili stručni studij	0,853	0,012*
		Fakultet sveučilišni ili poslijediplomski studij	0,666	0,050*
	Fakultet sveučilišni ili poslijediplomski studij	Srednja škola	0,171	0,020*
		Viša škola ili stručni studij	0,187	0,013*
Hrvatski proizvod	Fakultet sveučilišni ili poslijediplomski studij	Srednja škola	0,248	0,002**

Napomena: t – razlika; *p≤0.05, **p≤0.01

4.4. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača prema stupanju suglasnosti s tvrdnjama vezanim uz kolinje

Podaci u tablici 17. prikazuju rezultate istraživanja koji se odnose na stavove ispitanika o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju. Na temelju aritmetičkih sredina može se zaključiti kako ispitanici najviše podržavaju tvrdnje Lokalno proizvedena hrana potiče održivost poljoprivrednih gospodarstava i podupire lokalne uzgajivače (M = 4,58; SD =0,678)

i Životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom ($M = 4,35$; $SD = 0,796$). Iz navedene tablice, može se zaključiti kako su ispitanici u prosjeku najmanji stupanj slaganja iskazali prema tvrdnji Kolinje doprinosi deruralizaciji (iseljavanju sela) ($M = 2,28$; $SD = 1,147$). Cronbach Alpha za opisane tvrdnje iznosi 0,622 ($N = 8$). Prema podacima istraživanja 74,1 % ispitanika se slaže s tvrdnjom Lokalno proizvedena hrana je zdravija.

Tablica 17. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača

	N	M	Me	Mo	SD
Lokalno proizvedena hrana je zdravija.	889	4,05	4,00	5	0,955
Životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom.	889	4,35	5,00	5	0,796
Kolinje doprinosi očuvanju tradicije, kulture i običaja Slavonije i Baranje.	889	4,27	5,00	5	0,963
Kolinje doprinosi deruralizaciji.	889	2,28	2,00	2	1,147
Kolinje doprinosi socijalizaciji ruralnog stanovništva.	889	3,71	4,00	4	1,011
Danas je uzgoj svinja skuplji, te samim time i obrada mesa.	889	3,94	4,00	4	0,902
Smatram da je važno znati mjesto i način proizvodnje svinjskog mesa i suhomesnatih proizvoda	889	4,32	5,00	5	0,887
Lokalno proizvedena hrana potiče održivost poljoprivrednih gospodarstava i podupre lokalne uzgajivače.	889	4,58	5,00	5	0,678

Napomena: N – broj pravilno ispunjenih upitnika, M – Aritmetička sredina, Me – Median, Mo – Mod, SD – Standardna devijacija

4.4.1. Utjecaj socio-demografskih obilježja potrošača svinjskog mesa u OBŽ u odnosu na stupanj suglasnosti s tvrdnjama vezanim uz kolinje

S ciljem uočavanja statistički značajnih razlika po pojedinim elementima ispitivanja vezanih uz stupanj suglasnosti s tvrdnjama koje povezujemo uz kolinje i socio-demografskih obilježja potrošača svinjskoga mesa u OBŽ, napravljena je jednostavna analiza varijance (ANOVA) i studentov t-test. Prema rezultatima t-testa, prikazanih u tablici 18. uočavamo kako postoji statistički vrlo značajna razlika kod tvrdnje uz dostojanstveno tretiranje životinja u ljudskoj prehrani, kod tvrdnje kolinja kao načina očuvanja tradicije i kolinja kao doprinosa socijalizaciji ($p \leq 0,01$) s obzirom na spol ispitanika. Zanimljivo je, gledajući rezultate dobivenih srednjih vrijednosti, kako se u dva od tri slučaja u kojima se uočene statistički značajne razlike, muška

populacija ispitanika većom ocjenom izjasnila kako im je kolinje važno jer doprinosi očuvanju tradicije, kulture i običaja ($M = 4,50$) i da kolinje doprinosi socijalizaciji ruralnog stanovništva ($M = 3,97$), dok je ženska populacija prednjačila u izjavi da životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom ($M = 4,45$).

Tablica 18. Testiranje razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na spol

	M		Ž		t-test	p
	M	SD	M	SD		
T(1)	3,99	1,023	4,09	0,919	-1,416	n.s.
T(2)	4,14	0,939	4,45	0,694	-4,926	0,000**
T(3)	4,50	0,855	4,16	0,994	5,311	0,000**
T(4)	2,29	1,296	2,28	1,066	0,125	n.s.
T(5)	3,97	0,970	3,57	1,007	5,659	0,000**
T(6)	4,02	0,953	3,91	0,874	1,687	n.s.
T(7)	4,34	0,925	4,30	0,878	0,565	n.s.
T(8)	4,56	0,681	4,60	0,676	-0,808	n.s.

Napomena: * $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$; T(1) - Lokalno proizvedena hrana je zdravija, T(2) - Životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom, T(3) - Kolinje doprinosi očuvanju tradicije, kulture i običaja Slavonije i Baranje, T(4) - Kolinje doprinosi deruralizaciji, T(5) - Kolinje doprinosi socijalizaciji ruralnog stanovništva, T(6) - Danas je uzgoj svinja skuplji, te samim time i obrada mesa, T(7) - Smatram da je važno znati mjesto i način proizvodnje svinjskog mesa i suhomesnatih proizvoda, T(8) - Lokalno proizvedena hrana potiče održivost poljoprivrednih gospodarstava i podupre lokalne uzgajivače

Testiranjem razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na dob ispitanika (tablica 19.), utvrđeno je da postoji statistički vrlo značajna razlika ($p \leq 0,01$) s obzirom na tvrdnju vezanu uz kolinje i deruralizaciju. Populacija u dobi od 18-34 godina ($M = 2,84$) najmanje se slaže s izjavom da kolinje doprinosi deruralizaciji te samim time mlađe generacije smatraju kako kolinje – kao oblik tradicije i kulture Slavonije i Baranje može doprinijeti upravo suprotnom efektu – ruralizaciji, odnosno naseljavanju sela. Prema rezultatima tablice vidljivo je kako svi ispitanici smatraju kako je danas uzgoj svinja skuplji, te samim time i obrada mesa. Dobivenim podacima provedenog istraživanja, idu u prilog činjenice o cijeni i samodostatnosti svinjskoga mesa, spomenute u pregledu literature.

Tablica 19. Testiranje razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na dob

	18-24		25-34		35-44		45-54		55+		F	p
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
T(1)	4,05	0,959	4,10	0,950	3,91	1,042	4,04	0,881	4,05	0,955	0,606	n.s.
T(2)	4,29	0,824	4,29	0,761	4,37	0,563	4,39	0,916	4,35	0,796	1,509	n.s.
T(3)	4,28	0,992	4,28	0,966	4,29	0,946	4,36	0,870	4,27	0,963	0,150	n.s.
T(4)	2,15	1,069	2,15	1,168	2,84	1,189	2,57	1,399	2,28	1,147	8,132	0.000 **
T(5)	3,71	1,017	3,71	0,996	3,76	0,991	3,54	1,138	3,71	1,011	0,910	n.s.
T(6)	3,95	0,892	3,95	0,898	3,85	0,668	3,86	1,177	3,94	0,902	0,491	n.s.
T(7)	4,30	0,891	4,29	0,895	4,41	0,773	4,47	0,788	4,39	1,133	0,627	n.s.
T(8)	4,57	0,691	4,60	0,727	4,53	0,553	4,65	0,485	4,71	0,460	0,512	n.s.

Napomena: * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$; T(1) - Lokalno proizvedena hrana je zdravija, T(2) - Životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom, T(3) - Kolinje doprinosi očuvanju tradicije, kulture i običaja Slavonije i Baranje, T(4) - Kolinje doprinosi deruralizaciji, T(5) - Kolinje doprinosi socijalizaciji ruralnog stanovništva, T(6) - Danas je uzgoj svinja skuplji, te samim time i obrada mesa, T(7) - Smatram da je važno znati mjesto i način proizvodnje svinjskog mesa i suhomesnatih proizvoda, T(8) - Lokalno proizvedena hrana potiče održivost poljoprivrednih gospodarstava i podupre lokalne uzgajivače

Prema analizi varijance u slučaju druge i četvrte tvrdnje (Životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom i Kolinje doprinosi deruralizaciji) utvrđeno je da postoji veći broj skupina čije se prosječne vrijednosti faktorskih bodova statistički značajno razlikuju. Kako bi se utvrdilo između kojih skupina postoji statistički (vrlo) značajna razlika, kod prosječnih faktorskih iznosa, provedene su višestruke komparacije aritmetičkih sredina korištenjem post hoc testa najmanje značajne razlike (LSD) (tablica 20.). Rezultati post hoc testa pokazuju najveći broj statističkih vrlo značajnih razlika kod tvrdnje Kolinje doprinosi deruralizaciji, što je i potvrđeno tablicom 19., testiranjem razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na dob.

Tablica 20. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina tvrdnji s obzirom na starost/dob ispitanika, LSD

Tvrdnja	Grupe		t	p
Životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom	18-24 godine	25-34 godine	-0,121	0,050*
	18-24 godine	35-44 godine	-0,690	0,000**
Kolinje doprinosi deruralizaciji	18-24 godine	45-54 godine	-0,586	0,004**
	25-34 godine	35-44 godine	-0,553	0,000**
		45-54 godine	-0,448	0,030*

Napomena: t – razlika; * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$

U tablici 21. uspoređen je utjecaj mjesta stanovanja (grad, selo i prigradsko naselje) sa stupnjem suglasnosti uz tvrdnje vezane uz kolinje. Statistički vrlo značajna razlika ($p \leq 0,01$) primjećuje se, također u tvrdnji kolinja i deruralizacije, prema kojoj se očekivano seosko stanovništvo ($M = 2,15$) najmanje slaže s istom tvrdnjom, budući da je to stanovništvo najviše i upoznato sa situacijom same deruralizacije. Statistički se vrlo značajnim ($p \leq 0,01$) pokazala i tvrdnja da je lokalno proizveden hrana zdravija s čime se opet, ali ovoga puta najviše, slaže seosko stanovništvo ($M = 4,20$) u usporedbi s gradskim ($M = 3,93$).

Tablica 21. Testiranje razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na mjesto stanovanja

	Gradsko		Prigradsko		Seosko		F	p
	M	SD	M	SD	M	SD		
T(1)	3,93	0,974	3,97	0,948	4,20	0,921	8,170	0,000**
T(2)	4,38	0,790	4,41	0,707	4,29	0,826	1,545	n.s.
T(3)	4,19	1,007	4,38	0,853	4,33	0,943	2,586	n.s.
T(4)	2,41	1,194	2,31	1,118	2,15	1,093	5,318	0,005**
T(5)	3,71	1,048	3,77	0,941	3,68	0,995	0,402	n.s.
T(6)	3,90	0,894	4,03	0,756	3,97	0,947	1,066	n.s.
T(7)	4,29	0,862	4,41	0,857	4,32	0,920	0,790	n.s.
T(8)	4,60	0,649	4,58	0,626	4,57	0,720	0,252	n.s.

Napomena: * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$; T(1) - Lokalno proizvedena hrana je zdravija, T(2) - Životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom, T(3) - Kolinje doprinosi očuvanju tradicije, kulture i običaja Slavonije i Baranje, T(4) - Kolinje doprinosi deruralizaciji, T(5) - Kolinje doprinosi socijalizaciji ruralnog stanovništva, T(6) - Danas je uzgoj svinja skuplji, te samim time i obrada mesa, T(7) - Smatram da je važno znati mjesto i način proizvodnje svinjskog mesa i suhomesnatih proizvoda, T(8) - Lokalno proizvedena hrana potiče održivost poljoprivrednih gospodarstava i podupre lokalne uzgajivače

Rezultati post hoc testa u tablici 22., pokazuju najveći broj statističkih vrlo značajnih razlika kod tvrdnje Lokalno proizvedena hrana je zdravija, što je i potvrđeno tablicom 21., testiranjem razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na mjesto stanovanja ispitanika, gdje je statistički vrlo značajna razlika vidljiva između seoskog i gradskog stanovništva ($p \leq 0,01$).

Tablica 22. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina tvrdnji s obzirom na mjesto stanovanja ispitanika, LSD

Tvrdnja		Grupe	t	p
Lokalno proizvedena hrana je zdravija	Seosko	Gradsko	0,267	0,000**
		Prigradsko	0,224	0,028*
Kolinje doprinosi deruralizaciji	Gradsko	Seosko	0,266	0,001**

Napomena: t – razlika; * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$

Tablica 23. sa usporedbom, već spomenutih činitelja, s obzirom na ekonomski status obitelji, također pokazuje statistički značajnu razliku ($p \leq 0,05$) na primjeru kolinja i deruralizacije, prema kojemu su osobe s ekonomskom statusom obitelji iznad prosjeka najmanje ($M = 2,23$) ocijenile slaganje s tvrdnjom. Budući da je ovaj set pitanja/odgovora baziran na novčano-dohodovnom aspektu, ne čudi što se statistički vrlo značajnom ($p \leq 0,01$) pokazala tvrdnja o visokim troškovima uzgoja i obrade svinjskog mesa. Očekivano, ispitanici s najmanjim primanjima, ovu s tvrdnju ocijenili najvišom ($M = 4,50$) ocjenom, ali začuđuje što su i ispitanici s primanjima iznad prosjeka, također poprilično visoku ocjenu ($M = 4,43$) dali ovoj tvrdnji, u usporedbi s ispitanicima čija su primanja ispod prosjeka ($M = 3,82$). Ispitanicima s primanjima značajno iznad prosjeka najvažnija je dobrobit životinja ($M = 4,65$), dok je ispitanicima s primanjima značajno ispod prosjeka najvažnija tradicija i običaji koji se vežu uz kolinje ($M = 4,50$).

Tablica 23. Testiranje razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na ekonomski status obitelji

	1		2		3		4		5		F	p
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
T(1)	4,00	1,317	4,23	0,848	4,05	0,910	4,02	1,032	4,09	1,1644	0,677	n.s.
T(2)	4,44	0,892	4,34	0,755	4,33	0,771	4,35	0,856	4,65	0,775	0,945	n.s.
T(3)	4,50	0,632	4,25	0,996	4,24	0,969	4,34	0,906	4,26	1,421	0,642	n.s.
T(4)	3,06	1,652	2,24	1,075	2,27	1,106	2,23	0,132	2,74	1,738	2,953	0,019 *
T(5)	4,00	1,155	3,75	1,065	3,67	0,982	3,74	1,010	3,87	1,392	0,723	n.s.
T(6)	4,50	0,730	3,82	1,060	3,93	0,873	3,93	0,896	4,43	0,992	3,663	0,006 **
T(7)	4,25	1,238	4,27	0,925	4,29	0,904	4,37	0,801	4,65	0,935	1,292	n.s.
T(8)	4,81	0,403	4,61	0,665	4,56	0,698	4,61	0,627	4,61	0,891	0,752	n.s.

Napomena: * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$; 1 - znatno ispod prosjeka, 2 – ispod prosjeka, 3 – oko prosjeka, 4 – iznad prosjeka, 5 – znatno iznad prosjeka; T(1) - Lokalno proizvedena hrana je zdravija, T(2) - Životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom, T(3) - Kolinje doprinosi očuvanju tradicije, kulture i običaja Slavonije i Baranje, T(4) - Kolinje doprinosi deruralizaciji, T(5) - Kolinje doprinosi socijalizaciji ruralnog stanovništva, T(6) - Danas je uzgoj svinja skuplji, te samim time i obrada mesa, T(7) - Smatram da je važno znati mjesto i način proizvodnje svinjskog mesa i suhomesnatih proizvoda, T(8) - Lokalno proizvedena hrana potiče održivost poljoprivrednih gospodarstava i podupre lokalne uzgajivače

Rezultati post hoc testa u tablici 24., pokazuju najveći broj statističkih vrlo značajnih razlika kod tvrdnje Danas je uzgoj svinja za vlastite potrebe skuplji, te samim time i obrada mesa, što je i potvrđeno tablicom 23., testiranjem razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na ekonomski status obitelji ispitanika, a statistički se vrlo značajna razlika uočava u razlikama između ekonomskog statusa znatno ispod, odnosno iznad prosjeka s ostalim ekonomskim statusima ($p \leq 0,01$).

Tablica 24. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina tvrdnji s obzirom na ekonomski status obitelji ispitanika, LSD

Tvrdnja		Grupe	t	p
Kolinje doprinosi deruralizaciji	Znatno ispod prosjeka	Ispod prosjeka	0,823	0,009**
		Oko prosjeka	0,794	0,006**
		Iznad prosjeka	0,831	0,005**
	Znatno iznad prosjeka	Iznad prosjeka	0,507	0,042*
Danas je uzgoj svinja za vlastite potrebe skuplji, te samim time i obrada mesa	Znatno ispod prosjeka	Ispod prosjeka	0,683	0,006**
		Oko prosjeka	0,568	0,013*
		Iznad prosjeka	0,573	0,013*
	Znatno iznad prosjeka	Ispod prosjeka	0,618	0,004**
		Iznad prosjeka	0,508	0,10*

Napomena: t – razlika; * $p \leq 0.05$, ** $p \leq 0.01$

Kod tabličnog prikaza 25. bitno je istaknuti sljedeću tvrdnju, koja se i jedina pokazala statistički vrlo značajnom ($p \leq 0,01$), a odnosi se na kolinje i deruralizaciju. Naime, umirovljenici su ovu tvrdnju ocijenili najvišom prosječnom ocjenom ($M = 3,82$) te je mogući uzrok ovome što osobe u podmakloj životnoj dobi ne promišljaju u tolikoj mjeri o ovakvim pitanjima, kao studenti koji su ovu tvrdnju ocijenili najmanjoj prosječnom ocjenom ($M = 2,11$). Moguće da utjecaj okoline i veća informiranost akademske generacije, doprinosi ovakvome stavu, što je svakako pohvalno te postoji mogućnost daljnjeg razmatranja – što učiniti po pitanju, konkretno deruralizacije, od strane mladih ljudi koji odlaze iz ruralnih sredina na školovanje u urbana područja i rijetko se vrate u ista, po završetku školovanja. No, mladi su očito svjesni tog problema. Ipak, umirovljenici su ti koji su najvišom ocjenom ocijenili tvrdnju ($M = 4,35$) da je lokalno proizvedena hrana zdravija, dok su studenti tu istu tvrdnju ocijenili najmanjom ocjenom ($M = 4,08$). Također, umirovljenici pridaju veću važnost tvrdnjama, nasuprot stavovima studenata, osim kod već spomenute deruralizacije. Očito i jedna i druga generacija imaju dosta toga za učiti jedni od drugih.

Tablica 25. Testiranje razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na zanimanje

	Student		Nezaposlen		Zaposlen		Umirovljenik		F	p
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
T(1)	4,08	0,964	4,09	0,853	3,99	0,970	4,35	0,786	1,129	n.s.
T(2)	4,31	0,827	4,42	0,651	4,39	0,761	4,53	1,007	1,175	n.s.
T(3)	4,33	0,956	4,22	0,998	4,20	0,961	4,29	1,047	1,126	n.s.
T(4)	2,11	1,061	2,59	1,240	2,41	1,157	3,82	1,380	17,937	0,000**
T(5)	3,74	1,008	3,72	0,906	3,63	1,030	4,12	1,111	1,736	n.s.
T(6)	3,95	0,918	4,04	0,794	3,90	0,879	4,12	1,219	0,766	n.s.
T(7)	4,29	0,899	4,45	0,832	4,33	0,849	4,24	1,348	0,715	n.s.
T(8)	4,59	0,687	4,58	0,553	4,57	0,699	4,76	0,437	0,466	n.s.

Napomena: ** $p \leq 0,01$, * $p \leq 0,05$; T(1) - Lokalno proizvedena hrana je zdravija, T(2) - Životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom, T(3) - Kolinje doprinosi očuvanju tradicije, kulture i običaja Slavonije i Baranje, T(4) - Kolinje doprinosi deruralizaciji, T(5) - Kolinje doprinosi socijalizaciji ruralnog stanovništva, T(6) - Danas je uzgoj svinja skuplji, te samim time i obrada mesa, T(7) - Smatram da je važno znati mjesto i način proizvodnje svinjskog mesa i suhomesnatih proizvoda, T(8) - Lokalno proizvedena hrana potiče održivost poljoprivrednih gospodarstava i podupre lokalne uzgajivače

Rezultati post hoc testa u tablici 26., pokazuju statistički vrlo značajnu razliku kod tvrdnje Kolinje doprinosi deruralizaciji na zanimanje ispitanika, a statistički se vrlo značajna razlika uočava u razlikama između studenata i umirovljenika s obzirom na spomenutu tvrdnju ($p \leq 0,01$).

Tablica 26. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina tvrdnji s obzirom na zanimanje ispitanika, LSD

Tvrdnja	Grupe	t	p	
Kolinje doprinosi deruralizaciji	Student	Nezaposlen	-0,486	0,001**
		Zaposlen	-0,300	0,000**
		Umirovljenik	-1,715	0,000**
	Umirovljenik	Nezaposlen	1,229	0,000**
		Zaposlen	1,415	0,000**

Napomena: t – razlika; * $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$

Zanimljivo, i kod posljednjeg demografskog činitelja – stupanj obrazovanja, uočavamo statistički vrlo značajne razlike ($p \leq 0,01$) ponovno kod tvrdnje kolinje i deruralizacija, ali i kod tvrdnje da se životinje u ljudskoj prehrani treba tretirati dostojanstveno. Tako je osnovnoškolcima najvažnije dostojanstveno tretiranje životinja ($M = 4,71$), dok je srednjoškolcima ono najmanje važno ($M = 4,23$). Ovdje, definitivno igra ulogu empatija mlađeg uzrasta i traganje za vlastitom osobnošću onih nešto starijih, točnije u pubertetu – srednjoškolaca. Također su tvrdnju da kolinje doprinosi deruralizaciji najvišom ocjenom ocijenili osnovnoškolci ($M = 4,14$) gdje je očito došlo do nerazumijevanja pojma deruralizacija i njezinog utjecaja na ekonomiju, gospodarstvo (demografiju) zemlje u cjelini. Prema rezultatima prikazanim u tablici, razlike u mišljenjima stručnog i sveučilišnog studija nema, odnosno razlike su zanemarive.

Tablica 27. Testiranje razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na razinu obrazovanja

	OŠ		SŠ		VŠ/SS		S/PS		F	p
	M	SD	M	SD	M	SD	M	SD		
T(1)	4,29	0,951	4,01	0,955	4,07	0,979	4,08	0,932	0,429	n.s.
T(2)	4,71	0,488	4,23	0,831	4,38	0,827	4,44	0,700	4,432	0,004**
T(3)	4,71	0,488	4,24	0,985	4,32	0,956	4,26	0,951	0,851	n.s.
T(4)	4,14	0,900	2,34	1,178	2,19	1,059	2,26	1,168	7,270	0,000**
T(5)	4,14	0,900	3,68	0,998	3,70	1,013	3,74	1,031	0,598	n.s.
T(6)	4,29	0,756	3,91	0,888	3,96	0,920	3,97	0,903	0,639	n.s.
T(7)	4,14	1,574	4,23	0,948	4,36	0,835	4,38	0,835	1,867	n.s.
T(8)	4,71	0,488	4,52	0,672	4,60	0,752	4,65	0,589	1,791	n.s.

Napomena: ** $p \leq 0,01$, * $p \leq 0,05$; OŠ – osnovna škola, SŠ – srednja škola, VŠ/SS – viša škola ili stručni studij, S/PS – sveučilišni ili poslijediplomski studij; T(1) - Lokalno proizvedena hrana je zdravija, T(2) - Životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom, T(3) - Kolinje doprinosi očuvanju tradicije, kulture i običaja Slavonije i Baranje, T(4) - Kolinje doprinosi deruralizaciji, T(5) - Kolinje doprinosi socijalizaciji ruralnog stanovništva, T(6) - Danas je uzgoj svinja skuplji, te samim time i obrada mesa, T(7) - Smatram da je važno znati mjesto i način proizvodnje svinjskog mesa i suhomesnatih proizvoda, T(8) - Lokalno proizvedena hrana potiče održivost poljoprivrednih gospodarstava i podupre lokalne uzgajivače

Prema rezultatima post hoc testa u tablici 28. uočavamo statistički vrlo značajne razlike kod tvrdnje Kolinje doprinosi deruralizaciji s obzirom na razinu obrazovanja ispitanika ($p \leq 0,01$),

a što je jasno vidljivo i iz tablice 27. koja prikazuje razlike aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na razinu obrazovanja .

Tablica 28. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina tvrdnji s obzirom na razinu obrazovanja ispitanika, LSD

Tvrdnja	Grupe	t	p	
Smatram da je važno znati mjesto i način proizvodnje svinjskog mesa i suhomesnatih proizvoda.	Fakultet sveučilišni ili poslijediplomski studij	Srednja škola	0,153	0,039*
Lokalno proizvedena hrana potiče održivost poljoprivrednih gospodarstava i podupire lokalne uzgajivače.	Fakultet sveučilišni ili poslijediplomski studij	Srednja škola	0,125	0,027*
Životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom.	Fakultet sveučilišni ili poslijediplomski studij	Srednja škola	0,215	0,001**
	Viša škola ili stručni studij		0,155	0,015**
			1,798	0,000**
Kolinje doprinosi deruralizaciji	Osnovna škola	Viša škola ili stručni studij	1,951	0,000**
		Fakultet sveučilišni ili poslijediplomski studij	1,886	0,000**

Napomena: t – razlika; *p≤0.05, **p≤0.01

5. RASPRAVA

Prema postotku ispitanika (vidljivom u grafikonu 2.), na ovako velikom uzorku, od 889 ispitanika, definitivno se može vidjeti doprinos važnosti kreiranja razvojnih strategija i očuvanja ruralnih tradicija, u ovome slučaju – kolinja, koje ostaju očuvane i nakon napuštanja ruralnih krajeva, ka smjeru tradicije/običaja kao povratka selu i poljoprivredi. Također, dalo bi se provesti i dodatne statističke analize, isključivo na gradsko stanovništvo i to kroz čimbenike – zdravlje, cijena, tradicija... koji određuju ovakav stil života koji pokazuju rezultati istraživanja u ovome radu – život u gradu, kolinje na selu. Provedenim istraživanjem je evidentno da populacija, itekako teži kupovini od malih, lokalnih proizvođača, odnosno uzgajivača te je također zanimljivo kako gradsko stanovništvo, veću pažnju pridaje lokalnom svježem i suhomesnatom mesu, nasuprot velikim kompanijama, liderima u proizvodnji svinjskog mesa na području RH. Obećavajući su i rezultati koji prikazuju kako osobe veće razine obrazovanja preferiraju kolinje, kao oblik socijalizacije i svježeg, lokalne obrade mesa, no ono što zabrinjava su podaci koji prikazuju kako s dobi, zainteresiranost za kolinje znatno opada. Tako je u generaciji 55+ taj omjer u korist ne obavljanju kolinja (7,6:1,4). Što je tome uzrok – dalo bi se prodiskutirati. Vrlo moguće, nepovjerenje u nadležne na Vlasi, manjak interesa i sve više cijene kolinja – visoki inputi u proizvodnju i preradi mesa. Nadalje, očito je kako su studenti i zaposlene osobe spremni platiti više, ali uz jamčenu kvalitetu, ispravnost i domaće, svježe/suhomesnato podrijetlo proizvoda, za razliku od umirovljenika i nezaposlenih osoba čija je potrošačka košarica u većini slučajeva znatno umanjena. Kroz daljnju obradu uočeno je kako su okus i miris najvažniji faktori, ali i osjetila kod odabira suhomesnatih proizvoda potrošača Slavonije i Baranje. Tako Margeta i sur. (2018.) ističu kako kombinacija nutritivne vrijednosti, okusa, izgleda i korisnosti za zdravlje, najviše utječe na kvalitetu svježeg mesa svinje, dok Senčić (2015.) kako je boja mesa izrazito važno senzorsko svojstvo, poglavito u marketingu. Kroz jednostavnu analizu varijance (ANOVA) i studentov t-test o važnosti pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda potvrđena je činjenica da su žene češća populacija koja obavlja kupnju, te samim time više brine o kalorijskim (masnoćama) koje sadrže proizvodi, dok muškarci naginju pikantnoj i intenzivnijoj hrani. Prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na spol ispitanika zanimljivo je kako se faktor Domaća paprika/češnjak pokazao statistički značajnim, a faktor Domaći proizvod nije. Očekivano, s godina populacija veću pažnju pridaje sadržaju suhomesnatih proizvoda, odnosno – više pazi što, i koliko konzumira. Kod tabličnog prikaza 9. jasno je vidljivo kako je seoskom stanovništvu, i zbog vlastitih proizvoda sa praga, faktor Način proizvodnje

(domaći/industrijski) važniji, no gradskom i prigradskom, iako razlika nije enormna te se polako, što je vidljivo i kroz rezultate ostalih testova u istraživanju, podiže svijet o važnosti mjesta proizvodnje, točnije lokalnoj hrani i kratkim opskrbnim lancima, u gradskim i prigradskim naseljima. Ono što je očigledno iz provedenog istraživanja je kako populacija s manjim primanjima veću pažnju pridaje cijeni, dok populacija viših primanja, veću pažnju pridaje kvaliteti suhomesnatih proizvoda te post hoc analiza, iz tablice 12., dodatno potvrđuje činjenicu o jazu između bogatih i siromašnih, u pogledu važnosti cijene i kvalitete hrane, kao i omjera cijene i kvalitete hrane. Tako, studenti i nezaposleni najmanje pažnje posvećuju navedenim faktorima prilikom odabira suhomesnatih proizvoda, za razliku od zaposlenih i umirovljenika. No, ono što je također vidljivo iz provedenog istraživanja, je da svijest o važnosti kupnje lokalnih proizvoda ne raste samo s dobnom ljestvicom, već i s onom vezanom uz razinu, odnosno stupanj obrazovanja te samim time i većom osviještenosti o važnosti kratkih lanaca opskrbe/prehrane. Nadalje, kod deskriptivnih statističkih pokazatelja stavova potrošača prema stupanju suglasnosti s tvrdnjama vezanim uz kolinje, dobiveni rezultati potvrđuju podatke Eurobarometra (2021.) prema kojemu građani EU smatraju kako je dobrobit životinja, odnosno svinja prilikom klanja, važno pitanje EU zakonodavstva. Ono što se također da zaključiti iz dobivenih statističkih tablica jest činjenica kako je muškoj populaciji važnije kolinje u segmentu socijalizacije i stoljetne tradicije hrvatskoga sela, a koja se periodički ponavlja (svake jeseni/zime), dok žene više naginju emotivnoj kariki samog čina klanja i odnosa prema životinjama. Isto tako, Vandecandelaere (2013.) u svome priručniku navodi kako je poticanje i osnaživanje lokalnih sudionika, a pod time misli na sudionike vrijednosnog lanca i lokalne sudionike, u ruralnim područjima tijekom procesa stvaranja vrijednosti i sudjelovanja u istome, izuzetno važno za razvoj i opstanak seoske zajednice, a u čemu veliku ulogu ima i podizanje svijesti i stvaranja ozračja suradnje. Jednim o oblika međusobnog povezivanja i suradnje, definitivno možemo nazvati i kolinje, a navedeni podaci provedenog istraživanja to i potvrđuju. Tradicija „od polja do stola“, zasigurno je važnija ljudima na selu, nego li ljudima u gradu koji, većinom nemaju ni uvjete za uzgoj vlastitog povrća, voća i mesa. Ono što ide u prilog ovim rezultatima, a što i navodi Vandecandelaere (2013.), jest činjenica kako lokalne blagodati, u ovome slučaju lokalno proizvedeno svinjsko meso tradicijom kolinja, a koje proizvodu daju posebna svojstva, mogu biti i djelom turističke ponude, budući da današnjeg turista privlače prirodne ljepote oblikovane dugogodišnjom primjenom poljoprivrednih sustava, tradicionalni način držanja (domaćih) životinja te sam način tradicionalne proizvodnje. Korist ovakve promidžbe zasigurno pospješuje gospodarski razvoj i ruralizaciju, a sve kroz dodatne lokalne aktivnosti, u ovome slučaju – kolinje. Prema dobivenim rezultatima, jasno je da veći ekonomski

status manju pažnju pridaje samoj socijalizaciji stanovništva, a veću općoj dobrobiti životinja, dok je kod manjeg ekonomskog statusa to obrnuto. Ovim rezultatima ide u prilog istraživanje Mikuš i sur. (2017.), prema kojemu se nešto manje od polovice ispitanika (42,0 %) RH izjasnilo kako kupuje životinjsko meso koje je etiketirano u skladu sa EU standardima i zahtjevima o dobrobiti životinja te istim istraživanjem, čak 55,0 % ispitanika izjasnilo kako smatra da je tako etiketirano i proizvedeno meso zdravije – što svakako odgovara i rezultatima ovoga istraživanja. Prema istraživanju Tomašević i sur. (2020.) na razini EU potrošači s ekonomskim statusom srednjeg sloja složili su se više od potrošača s nižim i višim ekonomskim statusom da sam čin klanja i klaonica EU treba poboljšati kako bi se što više izbjegla patnja životinja čemu ide u korist činjenice da klanje označava smrt životinje. Font-Furnols i Guerrero (2014.) ističu u svojim istraživanjima kako je cijena izrazito važna potrošačima svježeg svinjskog mesa, ali je ona uvelike povezana sa socio-demografskim karakteristikama ispitanika, što je vidljivo i u istraživanju provedenom na području OBŽ. Isto tako, Senčić (2015.) navodi kako je transport životinja, odnosno svinja, jedan od najjačih stresora te vrlo nepovoljno djeluje na kvalitetu mesa. Ono što je također vidljivo na uzorku ispitanika OBŽ i provedenom istraživanju Grunert i sur. (2018.) u Njemačkoj i Poljskoj, jest važnost koju potrošači pridaju ekološkim proizvodima, u usporedbi sa konvencionalnim, dobrobiti životinja – načinu držanja i obogaćenosti prostora u kojemu životinje obitavaju, i činjenici da je lokalno, odnosno tradicionalno proizvedena hrana (svinjsko meso), zdravija. Ono što je kroz provedeno istraživanje vidljivo, a isto navodi i Heerwagen i sur. (2014.) jest činjenica kako je nužna kvalitetnija informiranost potrošača svinjskog mesa o higijeni i načinu držanja svinja, načinu tova te u konačnici postupanju prilikom klanja. Najispravnije bi bilo takvo meso deklarirati na način koji se bitno razlikuje od onoga kako se deklarira svinjsko meso uzgojeno na konvencionalan način. Isto tako, zanimljivo je istraživanje Ostović i sur. (2015.) koje se provodilo na Veterinarskom fakultetu u Zagrebu na studentima Veterine koje su odslušali kolegij Okoliš, ponašanje i dobrobit životinja, a kojim su htjeli potvrditi „činjenicu“ kako studenti imaju više suosjećanja prema dobrobiti životinja. Nažalost, rezultati su pokazali ono suprotno – studenti su bili manje zainteresirani za dobrobit životinja.

6. ZAKLJUČAK

Iz svega navedenoga, proizlazi pitanje – jesu li potrošači u OBŽ, uistinu spremni platiti više, ako znaju da su životinje uzgojene dostojanstveno i tradicionalno na lokalnim selima? Prema provedenom istraživanju – ispadne da jesu, i više no spremni. No, hoće li takav stav potrošača, a prvenstveno onih u urbanim dijelovima RH biti dovoljan za opstanak tradicije kolinja te samim time i smanjenu deruralizacije – samo će upornost i volja za napretkom onih koji isto njeguju i dalje, pokazati drže li se potrošači svojih izjava. Podatak koji svakako ulijeva nadu u opstanak tradicije kolinja i smanjenju deruralizacije slavonsko-baranjskih sela, jest činjenica kako na relativno velikome uzorku ispitanika, u ovome istraživanju, čak 71,9 % (639) radi kolinje ili idu nekome na kolinje te se isto tako veliki broj ispitanika (74,1 %) slaže s tvrdnjom da je lokalno proizvedena hrana zdravija. Ipak, činjenica kako su mlađe generacije, prvenstveno akademske, svjesne važnosti očuvanja tradicije, socijalizacije, ruralizacije te kupnje suhomesnatih proizvoda od lokalnih proizvođača, farmera, a koje sa sobom povlači kolinje; daje prostora za daljnja i detaljnija istraživanja ove tematike te donošenje konkretnijih rješenja u pogledu tradicionalne obrade svježih i suhomesnatih svinjskih proizvoda. Svakako se da naslutiti da u vremenu koje pred nas nameće sve kraće rokove, sve brojnije informacije, sve veća očekivanja – selo i njegovi običaji postaju sinonim nade, utjehe i povratka ka istinskom.

7. POPIS LITERATURE

1. Font-i-Furnols M., Guerrero L. (2014). Consumer preference, behavior and perception about meat and meat products: An overview. *Meat Science*. 98 (3): 361-371.
2. Heerwagen L. R., Mørkbak M. R., Denver S., Sandøe P., Christensen T. (2014). The Role of Quality Labels in Market-Driven Animal Welfare. *Agric Environ Ethics*. 28: 67-84.
3. Jelić Milković S., Lončarić R., Kristić J. (2018.). Potrošačke preferencije mladih potrošača prilikom kupnje prehrambenih proizvoda. *Agroeconomia Croatia* 8:2018 (1) 1-12.
4. Jelić Milković S., Sanja; Lončarić R., Kristić J., Crnčan A., Kralik I., Gvozdanović Kristina; Kušec G., Djurkin Kušec I., Kralik Z. (2021.) Važnost intrinzičnih i ekstrinzičnih obilježja kvalitete pri kupnji svježeg svinjskog mesa - pregled dosadašnjih istraživanja. 56. hrvatski i 16. međunarodni simpozij agronoma / Rozman, Vlatka ; Antunović, Zvonko (ur.). Osijek. 203-208.
5. Kralik I., Tolušić Z., Jelić S. (2017.). Proizvodnja svinjskog mesa u Republici Hrvatskoj i u zemljama Europske unije. *Agroeconomia Croatia*. 7 (1): 66-78.
6. Kranjac D., Zmaić K., Erjavce E. (2018.). Pregled i perspektiva tržišta svinjskog mesa u Republici Hrvatskoj – . 8 (1): 75-83.
7. Grunert K.G., Sonntag W.I., Glanz-Chanos V., Forum S. (2018.). Consumer interest in environmental impact, safety, health and animal welfare aspects of modern pig production: Results of a cross national choice experiment. *Meat Science*. 137: 123-129.
8. Mikuš T., Mikuš O., Kozračinski L., Mesić Ž. (2017.). Stavovi hrvatskih potrošača mesa prema proizvodima proizvedenima u skladu s dobrobiti životinja. *Meso: Prvi hrvatski časopis o mesu*. Vol. 19, No. 4: 300-307.
9. Mesić Ž., Petljak K., Borović D., Tomić M. (2020.) Segmentation of local food consumers based on altruistic motives and perceived purchasing barriers: a Croatian study. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*. Vol. 34, No. 1: 221-242.
10. Pteričević A., Benčević K., Kušec G. (2010.): Slavonski domaći kuleni i kobasice. EU agro Hrvatska, Osijek
11. Margeta V., Gvozdanović K., Galović D., Radišić Žarko., Kušec Djurkin I., Kušec G. (2018.): Razvoj proizvodnih sustava i standardizacija kvalitete mesa crne slavonske svinje. Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske. Studio HS Internet d.o.o., Osijek
12. Senčić Đ. (2015.): Slavonski kuleni/kulini – šokačka baština i dika. Poljoprivredni fakultet, Osijek

13. Senčoč Đ. (2009.): Slavonska šunka hrvatski autohtoni proizvod. Poljoprivredni fakultet u Osijeku. Grafika d.o.o., Osijek
14. Stavovi potrošača prema dobrobiti uzgajanih životinja – Eurobarometar. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2554>. (2021.). 28.01.2022.
15. Stupnišek I., Mesić Ž. (2019.). Analiza svjetskog i hrvatskog tržišta svinjskog mesa. *Agronomski glasnik*. 81 (1): 17-34.
16. Tomasevic I., Bahelka I., Čandek-Potokarc M., Čítek J., Djekić I., Djurkin Kušec I., Getyae A., Guerrero L., Iordăchescug G., Ivanova S., and others. (2020.). Attitudes and beliefs of Eastern European consumers towards piglet castration and meat from castrated pigs. *Meat Science*. Vol. 160, Article. 107965.
17. Vandecandelaere E., Arfini F., Belletti G., Marescotti A. (2013.): Povezivanje: ljudi, mjesta, proizvod, Priručnik za promicanje kakvoće proizvoda sa zemljopisnim podrijetlom i održive zemljopisne oznake. Odsjek za komunikacije, FAO, Viale delle Terme di Caracalla, 00153 Rim, Italija.

8. SAŽETAK

Cilj diplomskog rada je analizirati stavove potrošača svinjskog mesa prema kolinju i kvaliteti suhomesnatih proizvoda u Osječko-baranjskoj županiji. Za prikupljanje podataka korištena je metoda ankete, a kao instrument korišten je anketni upitnik. Istraživanje je provedeno u razdoblju od prosinca 2021. do siječnja 2022. godine na uzorku od $n = 889$ potrošača Osječko-baranjske županije. Rezultati istraživanja pokazuju da su anketirani potrošači svjesni značenja kolinja za ruralnu zajednicu te također prepoznaju važnost lokalno proizvedene hrane i dobrobiti životinja uzgajanih za potrebe prehrane stanovništva.

Ključne riječi: potrošači, svinjsko meso, kolinje, Osječko-baranjska županija, suhomesnati proizvodi

9. SUMMARY

The aim of the diploma thesis is to analyze the attitudes of pork consumers towards slaughter and the quality of cured meat products in Osijek-Baranja County. A survey method was used to collect data, and a survey questionnaire was used as an instrument. The survey was conducted in the period from December 2021 to January 2022 on a sample of $n = 889$ consumers in Osijek-Baranja County. The results of the research show that the surveyed consumers are aware of the importance of slaughter for the rural community and also recognize the importance of locally produced food and the welfare of animals bred for the needs of the population.

Keywords: consumers, pork, slaughter, Osijek-Baranja County, cured meat products

10. POPIS TABLICA

Tablica 1. Socio-demografska obilježja ispitanika.....	6
Tablica 2. Distribucija odgovora s obzirom na pitanje vezano uz obavljanje, odnosno neobavljanje kolinja ovisno o socio-demografskim karakteristikama ispitanika (%).....	9
Tablica 3. Distribucija odgovora s obzirom o obavljanju kolinja seoskog stanovništva ovisno o razini obrazovanja ispitanika (%).....	9
Tablica 4. Distribucija odgovora s obzirom na način nabavljanja polutki za kolinje seoskog stanovništva ovisno o zanimanju ispitanika (%).....	10
Tablica 5. Deskriptivni statistički pokazatelji pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda.....	11
Tablica 6. Testiranje razlika aritmetičkih sredina pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na spol.....	12
Tablica 7. Testiranje razlika aritmetičkih sredina pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na dob	13
Tablica 8. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina faktora s obzirom na dob ispitanika, LSD.....	14
Tablica 9. Testiranje razlika aritmetičkih sredina pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na mjesto stanovanja	15
Tablica 10. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina faktora s obzirom na mjesto stanovanja ispitanika, LSD.....	15
Tablica 11. Testiranje razlika aritmetičkih sredina pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na ekonomski status obitelji	15
Tablica 12. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina faktora s obzirom na ekonomski status ispitanika, LSD	17
Tablica 13. Testiranje razlika aritmetičkih sredina pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na zanimanje.....	17
Tablica 14. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina faktora s obzirom na zanimanje ispitanika, LSD.....	19
Tablica 15. Testiranje razlika aritmetičkih sredina pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda s obzirom na razinu obrazovanja.....	19
Tablica 16. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina faktora s obzirom na razinu obrazovanja ispitanika, LSD	21

Tablica 17. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača	22
Tablica 18. Testiranje razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na spol	23
Tablica 19. Testiranje razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na dob	24
Tablica 20. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina tvrdnji s obzirom na starost/dob ispitanika, LSD	24
Tablica 21. Testiranje razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na mjesto stanovanja	26
Tablica 22. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina tvrdnji s obzirom na mjesto stanovanja ispitanika, LSD	27
Tablica 23. Testiranje razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na ekonomski status obitelji	28
Tablica 24. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina tvrdnji s obzirom na ekonomski status obitelji ispitanika, LSD	29
Tablica 25. Testiranje razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na zanimanje	30
Tablica 26. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina tvrdnji s obzirom na zanimanje ispitanika, LSD	30
Tablica 27. Testiranje razlika aritmetičkih sredina o lokalno proizvedenoj hrani, dobrobiti životinja i kolinju s obzirom na razinu obrazovanja	31
Tablica 28. Rezultati višestrukih usporedbi aritmetičkih sredina tvrdnji s obzirom na razinu obrazovanja ispitanika, LSD	31

11. POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Postotak ispitanika koji obavlja, odnosno ne obavlja kolinje u OBŽ..... 7

Grafikon 2. Postotak ispitanika prema mjestu stanovanja na području ispitivanja..... 7

12. PRILOZI

Prilog 1. Anketni upitnik (osobe iz OB-Ž)

Pozivamo Vas da sudjelujete u istraživanju koje se provodi u cilju izrade diplomskog rada pod naslovom „**Odnos potrošača prema tradiciji kolinja i kvaliteti suhomesnatih proizvoda**“ diplomskom studiju Agroekonomika Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek Sveučilišta J.J. Strossmayera. Istraživanje je u potpunosti anonimno, a sve informacije prikupljene u istraživanju obrađivat će se strogo povjerljivo i koristiti isključivo za izradu diplomskog rada. Upitnik traje oko **5 minuta**.

Stoga Vas molimo za pristanak na obradu osobnih podataka, podsjećajući Vas da je vaše sudjelovanje dobrovoljno. Imate pravo u bilo kojem trenutku i iz bilo kojeg razloga odustati od ispunjavanja anketnog upitnika. Unaprijed se zahvaljujemo na Vašem sudjelovanju.

- Dajem pristanak.
- Ne dajem pristanak i odustajem od sudjelovanja u anketnom istraživanju.

JEDETE LI SVINJSKE (SUHOMESNATE I SVJEŽE) PROIZVODE?

- Da
- Ne (**Nažalost, Vaš se profil ne podudara se s potrebnim za ovo istraživanje. Hvala na Vašem zanimanju za sudjelovanje u istraživanju.**)

Socio-demografska pitanja

- Spol (M/Ž)
- Dob (18-24, 25-34, 35-44, 45-54, 55+)
- GRAD/SELO/PRIGRADSKO NASELJE
- Najviša razina obrazovanja (OŠ,SS,VIŠA ili STRUČNI STUDIJ, FAKULTET SVEUČILIŠNI ILI POSLIJEDIPLOMSKI STUDIJ (MAGISTERIJ, DOKTORAT))
- Vaše zanimanje (zaposlen, nezaposlen, student/učenik, umirovljenik)
- Prema Vašem mišljenju ekonomski status Vaše obitelji je (znatno ispod prosjeka, ispod prosjeka, oko prosjeka, iznad prosjeka, znatno iznad prosjeka)

Molimo Vas izrazite svoje mišljenje o važnosti pojedinih faktora prilikom kupnje suhomesnatih proizvoda:

(1= izrazito nevažno, 2 = nevažno, 3 = niti važno niti nevažno, 4 = važno, 5= izrazito važno)

- CIJENA
- NAČIN PROIZVODNJE (DOMAĆI/INDUSTRIJSKI)
- BOJA SUHOMESNATOG PROIZVODA
- OKUS
- MIRIS
- UDIO VIDLJIVE MASTI
- UDIO SOLI
- DOMAĆA PAPRIKA/ČEŠNJAK
- HRVATSKI PROIZVOD

Molimo Vas odgovorite na sljedeće tvrdnje isključivo jednim odgovorom:

(1 = u potpunosti se ne slažem, 2 = ne slažem se, 3 = niti se ne slažem niti se slažem, 4 = slažem se 5 = u potpunosti se slažem)

- Smatram da je važno znati mjesto i način proizvodnje svinjskog mesa i suhomesnatih proizvoda.
- Lokalno proizvedena hrana je zdravija.
- Lokalno proizvedena hrana potiče održivost poljoprivrednih gospodarstava i podupire lokalne uzgajivače.
- Životinje koje se koriste u prehrani ljudi treba tretirati s dostojanstvom.
- Kolinje doprinosi očuvanju tradicije, kulture i običaja (Slavonije i Baranje).
- Kolinje doprinose deruralizaciji (iseljavanju iz ruralnih mjesta).
- Kolinje doprinosi socijalizaciji ruralnog stanovništva.
- Danas je uzgoj svinja za vlastite potrebe skuplji, te samim time i obrada mesa – svinjokolja.

Molimo Vas odgovorite na sljedeće tvrdnje s DA ako se odnose na vas ili s NE ako se ne odnose na vas

Radite li kolinje ili idete kod nekoga na kolinje?

Pitanja za ispitanike koji su odgovorili da dolaze iz urbanog kraja:

- Jeste li se preselili iz sela u grad?
- Odlazite li kod roditelja/prijatelja/rodbine na ispomoć na selo na kolinja?
- Radite li kolinje u vikendici na selu ili u vlastitoj kući?
- Na koji način nabavljate polutke za kolinje (OPG, Žito, Belje, drugo...)?

Pitanja za ispitanike koji su odgovorili da dolaze iz ruralnog kraja:

- Postoji li ili je postojala u vašem domaćinstvu tradicija kolinja?
- Radite li kolinje u vašem domaćinstvu?
- Odlazite li kod roditelja/prijatelja/susjeda/rodbine na ispomoć kod kolinja?
- Uzgajate li svinje za vlastite potrebe?
- Na koji način nabavljate polutke za kolinje (OPG, Žito, Belje, drugo...)?

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Sveučilišni diplomski studij Agroekonomika

Diplomski rad

Odnos potrošača prema tradiciji kolinja i kvaliteti suhomesnatih proizvoda

Tea Januš

Sažetak: Cilj diplomskog rada je analizirati stavove potrošača svinjskog mesa prema kolinju i kvaliteti suhomesnatih proizvoda u Osječko-baranjskoj županiji. Za prikupljanje podataka korištena je metoda ankete, a kao instrument korišten je anketni upitnik. Istraživanje je provedeno u razdoblju od prosinca 2021. do siječnja 2022. godine na uzorku od $n = 889$ potrošača Osječko-baranjske županije. Rezultati istraživanja pokazuju da su anketirani potrošači svjesni značenja kolinja za ruralnu zajednicu te također prepoznaju važnost lokalno proizvedene hrane i dobrobiti životinja uzgajanih za potrebe prehrane stanovništva.

Rad je izrađen pri: Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Mentor: prof.dr.sc.Ružica Lončarić

Broj stranica: 45

Broj grafikona i slika: 2

Broj tablica: 28

Broj literaturnih navoda: 17

Broj priloga: 1

Jezik izvornika: hrvatski

Ključne riječi: potrošači, svinjsko meso, kolinje, Osječko-baranjska županija, suhomesnati proizvodi

Datum obrane:

Stručno povjerenstvo za obranu:

1. Sanja Jelić Milković, mag.ing.agr, predsjednica
2. prof.dr.sc.Ružica Lončarić, mentorica
3. doc.dr.sc.Jelena Kristić, članica

Rad je pohranjen u: Knjižnica Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku, Sveučilištu u Osijeku, Vladimira Preloga 1, Osijek i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek.

BASIC DOCUMENT CARD

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
University Graduate Studies Agroecconomics**

Graduate thesis

Consumer attitude towards slaughter tradition and quality of cured meat products

Tea Januš

Abstract: The aim of the diploma thesis is to analyze the attitudes of pork consumers towards slaughter and the quality of cured meat products in Osijek-Baranja County. A survey method was used to collect data, and a survey questionnaire was used as an instrument. The survey was conducted in the period from December 2021 to January 2022 on a sample of n = 889 consumers in Osijek-Baranja County. The results of the research show that the surveyed consumers are aware of the importance of slaughter for the rural community and also recognize the importance of locally produced food and the welfare of animals bred for the needs of the population.

Thesis performed at: Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

Mentor: PhD Ružica Lončarić, Full professor

Number of pages: 45

Number of figures: 2

Number of tables: 28

Number of references: 17

Number of appendices: 1

Original in: Croatian

Key words: consumers, pork, slaughter, Osijek-Baranja County, cured meat products

Thesis defended date:

Reviewers:

1. Sanja Jelić Milković, MEngSc Agriculture, president
2. PhD Ružica Lončarić, Full professor, mentor
3. PhD Jelena Kristić, Assistant professor, member

Thesis deposited in: Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences in Osijek, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Vladimira Preloga 1, Osijek and in the digital repository of final and graduate theses, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek.